96

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАРІХЬЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лаккхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ЕРА 6 МАЙ 1965 шу № 54 (4067).

Мах 2 кап.

КХОАЧАШЪЕ СЕМИЛЕТКА ТІЕХХЬАРЧА ШЕРА ПЛАН

* * *

ХЬАЛХА ЛАТТА БРИГАДА

«Грозпромстрой» треста 4-ча СМУ къахьегаш я Шамсуди Хаджиев керте латта комплексни бригада. Коммунистически къахьегама бригада аха сийлен цІи яккхара тІехьа къовсам латтабеш я коллектив. ТІехкхоачашъе хІара бетта балха задани.

Доши гІулакхи къьуста хилац бригада коллектива. 1-ча Мая сийна тІанйца социалистически декхараш толамица кхоачашдир цо: Ленина урамергІа къалдеш хинна 20 квартир йола цІа хьалдаь даьккхар, кхедир 20 сага балха ди.

Комплексни хьисапе болх бе из бригада йолаларо 112 сомагара 100 сомата кхоачаш чукхаьхья баьккхар нах чубахача цІен цхьак квадратни метрга дІьбода мах.

Бригаде беррига болх а віашн ловкъостал дара лерда тІа нийсбаьб. Бригадацарча хІара болхлочо ииниша-ккоакха балха говзаш Іомаяьй. ХІанх бетонщикий, плотникий, монтажникий балхаш де Іомабенаб каменщикаш Кузнецов Михаил, Джамулаев Іуоэи, Еремина Мария, Велоус Олекс. Транспортни болхлоша Касаткина Лидияси Чернобривец Галинаси каменщикий говзалаш Іомаьй.

Дика, кхетамца віаштІехьбоьлхх бригадира Хаджиева ший бригада болх. Дика теоко ю цо балха йиза кийчо яра. Хьахаргіе а йоашйт балха задани, Іомаду чертежаш, техха чІакгІьую балха порадок, кийчью инструмент, инвентарь, йиза йоакхо м гІишлоний материал болх бе безача хьатІа а сиа дІаоттаяра, хадамаа из хурейолаш Іалашьяра. Пунца цхьана цо къовсам лоттабу гІишлой материалаш кхоара тІехьа. Етта кирпишки аьшкабетонни конструкции транспортана хьатІакхухьалга а гІишлой майза тІа уж лоаттаелга а Шамсуде дика віаштІехьдакхар бахьан долаш, зехьа йоаш хинна материалаш кхойтта процент кІезигъяй.

Якхайтта шу да Ш. Хаджиева бригадирала болх бу. Бригадана кулгалдеш цо мел аьккхача хана чІалла а кІаьд ца лун ший бригадаларча хІара болхлочоа гІишломхочун говзал Іомае гІортеш хьавоагІа из.

Дукхача кагирхойна Іомаяьй цун бригаде гІишлонхой говзалаш. Массане а дика къахьегаш балха говзал дикъ йоаши ба гІишлош хьалъеча къахьегаш бола Хаджиева Іомабаь каменщикаш Алигалжиев Саид, Арсанаев Мухьмад, Меравев Исмайал, Беквев Увайс, кхьбараш.

Коммунистически хьисапе къахьега а ваха а безам болаш из бригадацара хІара боххло. Цу бригадапа балхара [illegible] керда балха хьаухттаче гІулахк нийсвад. Уккаш духмача шерашка болх беш ва хІараву.

Тхьаьи дийттен шу да Шамсуде. Цирех тІьоста шу гІишлонхочун балха дІалеелад из.

Дукха болх баьб цо Казахстане а гІишлон хьалъеш. Иттех шера хьеча ера хІана яц аьлла хьалйир Лениногорск яха город. Цига баьм дукхаьсса віаштІарадаь Іїесеш хьалдир Ш. Хаджиев керте дольтача кагирхой бригада коллективе. Казахстана ЛКСМ Центральни Комитете массехкаьа Сийлен грамоташ тийшинай Ш. Хаджиевна цо дика болх беш хилар белгалдоккхаш, кІаьта Лениногорска къахьегамхоша городской Совета депутаталла хержай из.

Нійслагіа шу да Гозане Шамсуде ший гІишлонхой бригаде бригадирала болх бу. Цу хана чухь цун бригаде вай городе хьалдаьх дукха квартираш йола бараййтта цІа. 1963 шера парте горкомо арахийцир Ш. Хаджиева, семилетка макках, лоьца листовка. Парте обкома, профсоюза обкома, управлене, тресто массехкаьа Сийлен грамоташ тийшинай хьалха латтача бригадана.

ХІана бІубенна коммунистически къахьегам бригада яха сийлен цІи аккхар дукха къовсам лоаттабеш я Ш. Хаджиев керте латта коллектив.

Ф. КОРОТКОВ,
внештатни корр.

ХАЛОНАШ ЭШАЕШ

ГІадбугаш дола толамаш доах Шалла районерча, кьонача коммуниста Абдулаев Шахруде кулгалдеча комсомольско - кагирхой шурий-товарни ферма коллективо. ТІехьаюсаш хинна из ферма цо кулгалдеча лоаццача хана хьалха латтарий мугІаршна яьнай.

Ферма къахьегамхоша цхьаьлагІча кварталe пачхахьалкхеяна дІаеннай 29554 килограмм шура, планах йоагІар 28600 килограмм мара ца хиннача.

Ферма дикагІйола доярхаш ба план хІара бетта тІехкхоачашъеш бола Н. Масхадова, Х. Тулуева, П. Алиева. Царех хІаране шоаьта тІачІоагІдаьча доахангара денна-денна 60 килограммагара 80 килограммега кхаччаша шура йоакх.

Ферме дика къахьегаш я Іаьсий леладу вов. Боурпаева. Цо Іунал деш да 57 Іаса. Из ший балхах дика лоарІеш а. Іильнакха а Іаса далийтадац цо.

М. ЭПЕНДИЕВ.

Совдувл хьинар

Нохч-ГІалгІайчен Къилбаседа-Малхбузехьа улаача Тирка лулкъа тІа Іаьли-Юртара дени МалгІабике кхаччалца атІа буровой вышкаш. Дукхха мехкаьтта доалла моттигаш нораьй укхаза. МалгІабике иттош скважинаш я віедж етташ. Январь бетта йилла яьннача трубопроводах центральни трапик установкера газ Гроз..нерча заводе ух.

Къахьегама хьинар аІдееша болх беш ба МалгІабике мехкаьттаьой семилетка тІехьарча шера. Балха тІа дика толамаш доах коммунистически къахьегама ударникашен коллективашен. Яхье хьалха латт мастер Александр Яковлевич Сальников керте вола буруш деттарий коммунистически къахьегама коллектив.

№ 341 йола разводочни скважина проектах 4200 метр кІоарга буруш чоха дезаш я. Кхаь бетта 1373 метр кІоарга буруш тохад. Геттара дика толам баьккхаб коллективо март бетта — 1142 метр кІоаргІйер цар скважина, бетта задани 169,9 процент кхоачаш а еш 170 эзар сом пачхахьалкхев рузкъа кходаьл.

Мая сийна лаьрхача социалистически яхьа темпаш хаьгІ ца еш дІахо а къахьегам ба мехкадаьтта лехараш а.

Геологически хала хьалаш дела а бурув деттарашa дийнахьи буси 25—27 метр кІоарсью скважина. Бригада коллективa юкъе хьалха латт буруш деттарий Н. Вагикова смена. Байнача бетта йола балха задани 170 метр мара йоацача 300 метрага кхоачаш кІоаргъяьй цу скважино. Вокъа, цул вешагІа болх бац воккх сменашa а.

Дика къахьегаш ба буруш деттарий гІеначаш гІаргІа М. Ерыжев, В. Аменков.

Н. САГАЛАЕВ,
КПСС МалгІабика горкома инструктор.

ДОШ ЧІОАГІА ДА

ДІадаха шу чакхдоалача заза Невни Катаева яхача поселке хьалъе йолайир керда школа. Из хьалйоттаа хьожайир «Грозпромстрой» треста СМУ-8 балха тІа хьалха латташ бола Титов Николай Григорьевичa кулгалду каменщикий бригада.

Цхьаолагіа ший кхачалехьа 964 моттиг йола школа іьшіилдіарть шикъа хьалъетта яккха социалистически декхараш тІайийнар комплексни бригада болхлоша. Шоай дош дизза кхоачашдир цар. Лаьрхіа хинначул хьалха етта ялар школа. Цхьа бутт дІабахабац тха бригадо бетта план тІехкховчаш ца еш, — йоах бригадира пов. Титова.

Цитта дика къахьегама хьокхаман даха віаштІехьлоал бола нийса віаштІехьбаккхарех. Снеба болх достебальче хІара балхлоче кхоача бе безача балха хьалда задани ду. Из кхоачашъяь хьоал, вокъе нийсдена кхоачаш боацараш дІадахара мероприятеш кийчьо.

Дикха къахьегама [illegible] царах Цхьаолагіа ший дендача [illegible] Къаьтта дика къахьегаш ба кн. Бетчетный Николай, Ересков Александр, Арсамаева Хасмот, Исраилова Салпан, кхьбараш.

Д. МАГОМАДОВ.

ТОЛАМАША ДОГ ГІОЗДОАХ

Грозненски № 4 йола модай ателье коллектив къона я. Шн шу соагІа да мара яц из ателье болх беш йола. Цу юкъа дикача къахьегама толамаца дІайовзийтай цо ше. Цхьа бутт дІабахабац ателье болхлоша бетта план 115—120 процент кхоачаш ца еш. Иштта дика къахьегарах дІадахача шера коммунистически къахьегама сийлен цІи еннай цунна.

Семилетка тІехьарча шера план хаьал хьалха кхоачашъяра хьинар кхо ца деш къахьегаш я коллектив. Май сийна тІаййца социалистически декхараш толамца кхоачаш а деш валовн продукция арахецара бІь бетта план 25-ча апреле кхоачашйир. Планах лаьрхІачул совгІа тийга хІоацаш кхи бІаь сона кхьха я. Апрель бетта план 27-ча дийнахьа кхоачашйир ателье болхлоша.

Къахьегамо темпаш кхи тІа а лакхъеш болх беш я коллектив укх бетта хьалхарча декошка. ХІара сменa норма 115—120 процент кхоачашъеш дика къахьегаш ба кн. Хундиева Кхадиа, Тайсумова Ава, Новикова Раиса, кхьбараш.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

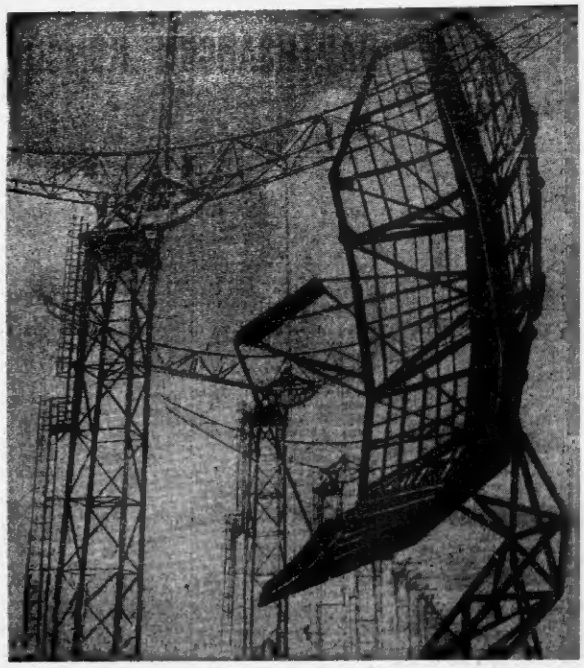

О. Музыкина фотосаьхьат. ТАСС фотохроника.

КХОАНА—РАДИО ДИ

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ ФРОНТА ЛОАРХІАМЕ ДАКЪА

7-ча мае вай мехка хІара шера белгалдоаккх радио Ди. Эрсий инженера А. С. Попова сийлахь-воккхача изобретенеца, дунен тІа эттара дьалхарча радиоаппаратоца белгалдоала исторически дата хинна Іаш ха. Советски Іилман культура деза [illegible].

«Радио», «телевидене», «[illegible]», «хьамаллам» яха дешаш вай хІара денна буццача [illegible] хинна дІаэттад. Дукха ха йоацаш я тІехьа цу тамашах хІана хазанна дар дуне. 70 шу хьалха — 1895 шера 7 мае А. С. Попова бІаргайойтар ше аь проводаш йоаца прибор — из эр проводаш йоаца телеграф. Вай мехк радио даьхе а хинна дІаэттар.

Владимир Ильич Ленина чІоагІа лоархІаш хиннай радио. Из ва радиовещане идея араьккхар. Каьчат доацеш доаьча доацеш газет да радио, [illegible].

Іхана, цунна радиотехника а догІоакара мел ваш хьалаш хьадаьл Коммунистически парте. Газеташи журналаши сагна советски [illegible] духовни вахара хилавза дарлдоаца хІара а хинна дІаэттай радио лоаццача хана. Радио чу гІоала хоача «кердача хамашкара» дІадоладу советски сага къахьегаш хи. Радиоси телевидене ишн хулийтe хулаш латтача событех дола документальни кулцар махага дІахазийта, из событи болча цар уйлаш кхачийта, цар ишн хулийт Кремлерча Йоккхача дворецe, Шера мейдане, заводийи фабрикийи мехашка, колхозийи совхозийи кхашка... хулаш дар бІаргадайта а, цига кулпанурга ладувгіа а.

Поккха моттиг лоац радиоси телевидени бахача пьыа культура лакхъеча я. Кердача доамех, беседаех, комментареех совгІа вайна эфире доаш я музыкальни, литературно-драматически передачаш а.

Вай мехка радиоца къамаьл ду 66 меттала. Дийнахь-бус хІана из эшшаш эзар сахьата къамаьл ду вай радиос. Йоккхача формата кхо бІаь газета тІа кьаьр массел хул из. ХІана вай мехка я 80 миллион гаргга радиоприемникаи радиотрансляционни точкаш. Телевидене я 114 вещательни студии кхо бІаь совгІа ретрансляционни станции. 1970 шу тІаккхоачаш мехка хургьа 40 миллионага кхоачаш телевизор.

Грозне эттара хьалха радио болх бе йолаенна 1928 шера. Цу радиостанце цу хана гІулакх дора город Грознера, Нохчийчен, ГІалгІайчен, Дагестана юрта районашта. Цун передачаш уттайора газетий обзорех, моттигерча вахара хроникх. Цу хана радиопередачашка хаьиа ладугІаш вола сагъ атта корвоагІаргдацар.

ХІанa Нохч-ГІалгІайче болх беш [illegible] радиостанций, телевизионни центр, дІа-яха кхувла телевизионни станци я. ХІанта 1967 шера вай республика къахьегамхой ишн хургьа Московски телевидене передачашка хьажа. Моттигерча радиовещанеи телевидене передачаш дийнахь-бус 16 сахьата ю хІана. Шерагара шу массaва доах дукхагІа хул радиоточкаш, приемникаш, телевизораш. Вай городашкеи юрташкеи бахача махага хІана 90 эзар гаргга радиотрансляционни точка, 160 эзар совгІа радиоприемника телевизора я. Телевидене Грозненски студе передачаш я вкьеж хІана ловлахарча республикашкен областашкен а.

Нохч-ГІалгІайчен радиои телевидене передачай программашта юкъе керттера моттиг лоац парте XXII съезда, КПСС ЦК октябрьски, по-

(ДІахоадир 2-ча оагІо тІа).

ХьажкІаш дІаера—лерттІа терко

ВіаштІехьданица ноза дІаоаш йола хьажкІаш хан-ханнахьа селлашта тІаккхухьита, хІана аьрча, хьажкІаш кхоача а еле уж хьарга хьежаш латташ цкъаза дукха ха йоаю агрегаташа. Хилийта йиш йоаццаш а сихха дІадаха дезаш а да уж кхоачамбоацараш.

Назрани района боахамий укх шера ерргаш 8700 гектар хьажкІаш дІае еза. Царех 1500 гектар квадратни лаьрхІа юаргья. Цхьабакъда, цу гІулакха ладаре кийчо яьй Назрани района цхьаолча боахамаша.

Массехк да да «Россия» яхача колхозе хьажкІаш дІае йолаь. Из болх беш денна ворхІ-бархІ тракторни агрегат хул колхоза кхашка. КІоарга аьха а дика цамцхаьккха а да колхоза цхьалагІча комплексни бригаде хьажкІаш дІаюш дола хьатта. Агротехнико яхача тайпара дика дІаюв хьажкІаш трактористаша Шевченко Николая, Ковтун Андрея кулгалдеча агрегатаща, кхьчар.

Норма 15 гектар мара йоацача дийнахьа 18—20 гектар хьажкІаш дІаюв укхаза хІара агрегато.

Сарахье бозд къалабелча шера соцабац механизатораша шоай болх. Тракторашка а сеихашка а хьаь а хьежа, хьаьха дезача даьтта а хьеше, трактораша доатор чу а детта, уж шелагІча дийнахьа болх бара кийчьо цар. ХІьаьта даккъьийна а йоаш цар кхьакха [illegible] вехаь. Дан хІана хьадаь норма кхай тІа везаь та хулавшехьа. Хаинахьа тІакхуь дІае еша хьажкІаш.

Лоакъарийнех алатийнех лаьрхІа еррига хьажкІаш шин эзар гектара тІа дІае ева боалаца, хІаьта хІаналехьа а дикка хьажкІаш дІайийна яьнай укхаза.

Шеко яц «Россия» яхача колхозе еррига хьажкІаш агротехнически дикагІча хана дІайийна йоахаргеялара. Цхьабакъда, хІара гектара тІара лаьттийна лаьрхІарех 45—50 центнера сиплоса лаьрхІарех 300—350 центнера хьажкІаш чуяьына тІаийца социалистически декхараш кхоачамдара кхоачаш болаш дац хьажкІаш лоацшача юкъа дІайийна яхар. Цул совгІа дика хьаьде деза даьтта, [illegible].

Из гІулакх тесса дитад колхозе. ХьажкІаш дІаюв даьтта дерриге хІана дац [illegible] йиш йолаш доалаше а 50—60 гектара тІа мара хий дилладаш колхозе.

ЛоархІаш бац укхаза моттигерча удобренеш а. ХІаьз а дІа ца доаржадеш ул Іан замалакха кхашка дІакхухьа мирдаьнна кхо.

Иштта мара терие яц хьажкІаш лерттІа дІаереш моттигерча удобренеех пайда ийлех гІулакха «Іїе байракх» яхача колхозе а. Агротехнически боккъонаш телха а ец дІае йолаяр укхаза хьажкІаш лехьайна доаз. 8—10 сантиметр кІоарга дІае езача 4—5 сантиметр мара кІоарга дІаеш хьажкІаш Гож Ивана Толстиков Михаила звеноща.

Бакъда, уж кхоачамбоацараш дІадахара деш хІана дац укхаза. Колхоза кулгалхоша механизаторий балха кІезига тІаьохам лоаттабарах да из. Цар йоакхо яц къахьегам кхетамца віаштІехьбаккхара а.

Белгалдакха деза «Іїе байракх» яхача колхозера 1670 гектар лаьтта хиш лехкаш долга. Бакъда тесса дитад колхозе хьажкІаш дІаелехьа хилла деза хий дуллилга, хІанадца 40—50 гектара тІа мара дилладиц [illegible].

ВіаштІехьдаьккхадац «Іїе байракх», «Россия» яхача колхозашка хьажкІий кхаш минеральни удобренеша доагІача бесса хьаьцелга а. Удобренеш тоьаш, кхаш кулгаш віашка а дехкаш баьгІача шоам боалаш санна хет царна. Уж декхарийш ба йолаш йола удобренеш кхашка дІатовсийта а эшараш Іалашъе а. Сиво е ева цар лакхе белгалдаьха кхьдела кхоачамбоацараш дІадахара а.

Ам. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

Республика кхашха

ФОТОРЕПОРТАЖ

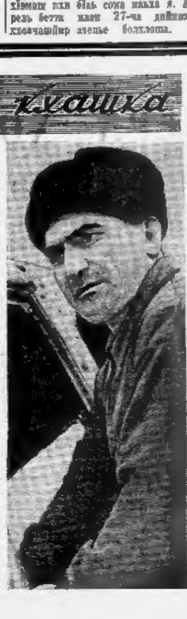

Сунженски районерча Ленина цІерахча колхоза Ганеуев Іаьлий механизированни звенос деал деш 240 гектар лаьтта да. 140 гектара тІа хьажкІаш дІаюргья, кІаьта вохк 100 гектара тІа гинуургаш дІайийна баьннаб механизатораш. Семилетка тІехьарча шера хІара гектара тІара 60 центнер фуальякха хьажкІаши 14 центнер гамараши яха аьнна социалистически декхараш тІа а яйца къахьегаш я звено коллектив.

ХІара дийнахьа 22 гектара тІа хьажкІаш дІаюв І. Ганеуевен сельщика А. Магомадовен, шзанах 12 гектар мара йоацача. Звено коллективо беррига болх агротехнико мах лхара бу.

Сурташ тІа: А. Магомадов селхка кийчъеш ва, звеньевой І. Ганеуев (аьттехьара сурт).

Д. Вормонйто сурт.

СОВЕТСКИ НАХА ХАРЦАХЬА ЛОАРХІ ВЬЕТНАМЕРА США АГРЕССИ

ДРВ Къаман собране даьча кхайкарала СССР Лакххехьарча Совето денна жоп

Вьетнамера гІулакхий цицарца къовстадара тІаерана йола ДРВ Къаман собране предложенеш бІарча ноганеш дунен тайп-тайпарча мехкий парламенташка ДРВ Къаман собране даьча кхайкарала жон луш послане яхьийтай СССР Лакххехьарча Совето. Деррига советски халкьа цІерах СССР Лакххехьарча Совето дІекхайкаду: советски нах массаза а доллача хІаманна а шоай даьхен паргІатон дІоІаши бахьан долаш нийсхов къовсам лоаттабеш доача турпаларча вьетнамски халкъаца ба.

Жоп луш хьайтача послане тІа йоах, Къулбехьен Вьетнамера ший бІуьнаш дІадига, военни персонал дІадакха, гера дІадакха, къулбехьвьетнамски марионеточни правительствацара тІеха барт дІабаккха, Къулбехьен Вьетнамера интервенцен агрессен политика соцае еза ВІашагІкхайттача Штаташа. Къилбаседен Вьетнама дукхьалара гІеш соцабе а ДРВ территорен суверенитетан ничча бесса кхийдарa тІаккхуедигга дита а деза США-с Вьетнам шаира пакъъеца віашагІІохнига мехка мивна а даьгьа тІарча халкьо чикхдаккха деза къьча мехкашкадьара нийсегІорталга доацаш.

СССР Лакххехьарча Совета депутаташ, деррига советски халкъ а санна, гІулакх дика тешаме ца хеташ хьеж Индокитаера событеш дегІаахарга.

Американски империализма зуламерче гІулакхина, США военшнo Вьетнаме деча пнаана чаьрна баха нах къаза боабеш йола методаш юкъелхаро беррига советски нах эгІаз а бигаб, дег чурча гоамалца уж гІулакхаш харцахьа лаьрхІача баргбоацачи а кхойчабаьб. Советски халкъо хьадах йоах: «Кулгаш дІадаха Вьетнама тІера!».

СССР Лакххехьарча Совето могаду вьетнамски халкъо США империалистически агрессена духьала лоаттабу нийсхов къовсам хьаллоацаш дола Советски правительства гІулакхаш, дунен деррига мехкий парламенташ тІаьхех ДРВ Къаман собране кхайкарал хьадла-[illegible].

(ТАСС).

Сийлахь-йоккхача Коталон 20 шу дизарга

ПАРТИЗАНСКИ КОМСОМОЛИ

Сидор КОВПАК
Шозза Советски Союза Турпал.

«Знание» жача поспособ издательстве арахеца кийтдеш да «Партизански дахьа-тамара гIолла» аха Сидор Ковпака книжка (литературин дIанидар А. Пален). Сийлен цIи хезача инарала, советски партизанех воккхаверо, боккхача безамца буьц цу тIа тIом болча нерешка цуьй соединение летан хиина кагирхой. Цу книжка тIера кьийса цкьадараш газет дешаройта могаду АПН-о.

Сона хьалхашка уьл моастагIчун донесене копи. Иза я «Украинерчу кагирхой хьалах», аьхаш. Цуьн автор — гестапо куьйгалхо Гиммлер. ТIехьашка воккхача фашисто цу документа тIа гIайгIане фуьрашта дIахейтар: «Украински кагирхоех дIахьалза я Советски Iаьдал долча ткъагIа Iомаль олмалаш. Советски система ихаоттар дезаш ба кагирхой. Малхбоалехьарча фронте хала хьалаш нiйтача дешошца кагирхой уйлаш керттерча дакъе большевиканашкахьа озабезам болаш яр».

Тхьо шу хиина Iац из документ ладаь. ХIаьта айса из массала дош сай къоначу дай-мехкахошта Iалашате чIоагIа раьза хул со, царех чIоаггIа доккхал ду. Бакъдар аьлча, моастагIчо шо могабоша на аьшна-м могабоша уж селла чIоагIа. Вай кагирхой тоIабар дукъа, Советски Iаьдалах Коммунистически партехи бола цар тешам боабар дуьха гитлеровцашна ца чеш хIама дитацар. Цхьабагьда, хакъа юкъе оалаш ма хилара, моастагIчун «сиерг дитакъа дешалар».

ХIаьта а Гиммлера, «оаь хийтта», цуьй донесене тIа ца хьоахадеш цхьа хIама-м дитад: Советски Украина кагирхоша шоай кхоачара дола Советски Iаьдал бахьане турпалера къовсам доаттабар, фашистишцарча лирача тIемашка цар цуьн сийле хьалхабар.

Дагаух цкъа хиина уж тайпара дола цхьа хIама. 1942 шера август бетта тIеххьарча деношка сон командирий группен Москве кийхар. Тхо хилар Верховни Главнокомандоване Ставке. Шаьхдешка а шоайта уйла тIаерзаеш а дар оаха цига дахь кьамаьлаш.

Александр Николаевич Сабуровн сон командираш долаш хиинача соединенешта тIаднллидар Днепрана аьтта оагIорахьарча Украине тIехьашка чоалханеи бежтоихамен йола рейд елга. Цу тайпарча рейда чIоагIача йоажонца кийчо е езаш хилар бахь ма дий.

ТIашкха Кремле сога аьлар:

— Хоаш хиралаь, Сидор Артемьевич, дулургдолаш мел дола йовкъостал оаха дерг хилар. Москве я моастагIчо дIалийцача мехка ерригача районашкара бахкача комсомольски бохклой йоккха группа. Царна юкъе кIеайга бац Украинера бахкараш а. Воккъала а башха кIантий ба уж. Уж лаьрххIа йолча курсашка тIабийрош чIоагIа дешаш ба; цига уж кийчбу моастагIчун тылле болх бе. Уж дийша ма бахкингехьа а кхы хьем боалаш чоака самолеташца шо долча дIабоагIаргба.

Из хийча чIоагIа гIадвазар со. ГIад мишта водицар, тха соединенера дуккагIбараш кагирхой а хилча, опыт йола комсомольски бохклой бахкаро долха дика дерг хиларга доггоахилга йолаш а хилча.

Тхоай партизанеш болча юхавахча, аз из дIалийтар соединене комиссарага Руднева. Из а гIадвазар, цо аьлар:

— Комсомолатаища даха ма, доагIара ваьнъа гIоргда-их вай!

1942 шера 6 октябра буса хIотта хьоча аэродрома тIа Iоессар Советски Союза Турпал гварде подполковник Валентина Гризодубова командир йолча транспортни полкера тхьахьара самолет.

ЦиI вокханна чIокъа водлаш, самолета чура арабуьлар комсомольцаш. Берриташ а доташ уразева а самахда а бар. Из хеташ да. Духхьашха ма барий уж партизански лаьтта. ВIашх дийнар чIо. Кона тоаленна лаьхача дегIара оIашта саг Михаил Андросов — комсомола Запорожски обкома отдела заведуюши. Цун кьаьгъа воккъостий — цу обкома секретарь Юлия Зинуховаи горкома секретарь Валя Павлиная, комсомола Николаевски обкома секретарь Аня Дмкина, кхыбола кагирхой.

— Ер д-их керда тIема пополнени а, — бехаме комсомольцашта маьхъавода Семен Васильевич Руднев.

Цу хана дар тхо Брянски хьуьнашка, Советски Iаьдал доацаш цхьа цаI минут ецханза йолча Старая Гута яхача йоккхача юрта мехе. ХIаьта Старая Гутах партизански столица аьлла цIи а хьадагадоххарах тулланцар оала.

Цу ханалехьа тха соединене чахъаьла тIема операцеш кIезига ядар, вить взарнел тIех фашист ийнавар, дукха тIема фесаш дьлар. МоастагIчоа унзара а ххераме а бола циз хиина дIавттаир соединени. ХIаьта хIана кердача тIемашта кийчлуш а яр из.

Миттa дар тха гIулакх комсомольски бохклой тхо долча баьхкача хана. КIезига салеIачух тIехьагIа хьалхарча тIема мехара юкъе бахар уж берригаш а. Андросов Миша хьожавир соединене комиссара комсомольски бахха помощниналла. Юкбейсараш батальонашка, роташка комсомольски организацеш керте оттар. ХIаьта уж берригаш а, цхьа миштa баьхкар ца хоаш, сиха тха партизански дезалла юкъе а баьхкар.

Аьи Семен Васильевич Рудневех тхоай комсомоль балха хьатъехьа тхоашта хетараш вIашн дувцаш цкъа аьнна ца Iеш барка аьлар комсомола Центральни Комитета, цо цу тайпара бола хика мах тхоаш долча бахкийтараш.

ХIаьта тIемца хьаьхашто балга уьх тайпара доладелар.

— Кердабаргех а фу доалл хьажа дела ха хьахкхьчай хIама, Семен Васильевич, — аьлар аз цкъа Рудневга.

— Из нийса да — раьза хилар комиссар.

Цхьа саьхьт дьлла хургдолча хана тхоаш долча хьийхар оаха партизански группа командир Сергей Горланова массех развечик — къона, декал дола кагирхой.

— ХIа-хIа, кIантий, — аьлар аз царга, карта доаржадь Iе а дуьлаш. — Цкъарчоа цхьа шовтигъа километр хиллал микъ бе безаргба шун. Пух тIехьагIа, тIо-микъ тIа а даьнна, тIаьна тIатIоргда шо, тIакха, ха деш бараш тIера дIа а бьха, тIий эккхийтаргда оаш. Аз дIахойтшуга: из тIо-микъ нехашта IалашIмате бокхача воарзIамера хилар. ТIий бIаргал а чIоагIагIа лорадеш ба уж. Операци ма маьхал а йолаш чакхьалар дикха шовка из чакхьекхха хиларх тайпа да. Долче, деншар геттара лоралуш, цхьабакъда хоадамбоалаш чIоагIа да деза.

— Цхьахчане терко а елаш, — аьлла тIатехир Руднева, — цуца духхьашха операце бойIаргба шоаца вай къонабараш: Юли Зинуховам Валя Павлинаш.

Кагирхой маькъа арабаьлар. Со тешаш вар операци ма маьхал а йоалаш чакхьерг хиларах, хIана аьлча сона дика ховра Сергей Горланова группа фу дулургдолаш я. ХIаьта а юххьашкара тIема экзамен хала езаш хиинача мехкарий сагота-м йора аз.

Дукха ха яьккхар оаха группа юхаерга хьежаш. Юххера а тха хьуьнагIа хьагучабальар тIемахой. Юхьа тIара кIаьдбенна бар, хIаьта а шоаш тIах аьлла хадай бар. Сергей Горланова сиген Рудневгеи рапорт делар, задани ма маьхал а йоалаш кхоачаш а яьй, группа ше доацаш юха а кхьчей, аьнна, цул тIехьагIа долча бесса хьадийхо дерригa а чакх мишта дьлар.

— Доралур дала а лоравц дааш ма дий, — аьнна доладелар Горланов. — Цухуьза маддарра хIара кIоторгах фу доалл хьожаш, хIара гуаьг зузаш изар тхо. ХIаьта бIарг-м партизонена ма бий тха — долча хIама а гуш. ХIаьта а аха чехка-м тхар тхо. Цхьакка а тIехьаьнисацар. Къаьстта а бIарг хоебар аз Юлийген Валийген. Шедолчох гуш дар: хьехарашта балнза болча мехкарашта хала дар цIаьхха цу тайпара бола микъ бе. Юкъ-юкъе сецаш кIезига та а йоаккхаш, юха а маькъа доалалора. Ха ма йоалр дукъа сихо йора. Юххера а бIаргадийр тхона тхоаш тIакхача гIерташ дар. Из ура а оттабаь, хIаранена йола задани бедгалийр. ТIашкха доладелар. Цхьанка а гIортта доацаш тIаьга кхачар тхо. ХIаьта вай мехкараша укхаза шоаш хьа а боисийтар.

Ист ца хуаш сабар а дьь, цул тIехьагIа дIахо дуьна доладелар Горланов:

— Мерх йоалаш къьотача дийнахьа ди къовгъар санна дар гитлеровцашта тхо гучадалар. КоргагIбахкабер оршаш. Дукъале е матагзар. ТIакхха оаха царна дов а дир. ДIахьежа со сай бIаргех ца тешача вьъар: цкъ фашист эккха а вань йолар Юля Зинухова — уж кIентахьа удар, хIаьта ер, автомат бе а йоаладаш, царна тIехьа удар. ЦаI вийр, хIаьта шолагIчун, кIагIа чу а иккха, дачкъа хаийр. Цу хана цига тIахкхьчар Шевченко Петя. Йийла лаьттача маIарах автомат чу а теха, пул тIехьагIа ше а шагIа чукхьар из. Массех минут яьлча маIарга хьагучабаьлар хьалдахийта кулгаш а долаш воха цуй немце. Кура гIа а бахаш, царна тIехьа воагIар Петя...

Майра лелар Павлина Валя а. БIарг ира болаш а из — цкъи гитлеровцаш кхийтар цо йийтта автомат. Ха деш хиинараш дIабоахаш тхо доахкача мекъагIа, Олейник Васи керте а волаш болча оха минераша эккхийтар бIаь метр даьа тIий. КIезига-дукха тIо-никъ а толхабир.

Горланов цуьй къамаьл дах вавьлар. Аьи Рудневи партизанашта баркал аьлар ма маьхала а йоалаш операци чакхьаккхарах, хIаьта мехкараша — тIема экзамен дIаелараx. ХIана дукъала латташ санна дагайоагIа сона цар раьза хиина, гIадбоха йоахьешаш. Немецки каравоа сота хьа а кхоздань. Юлис аьлар:

— Сидор Артемьевич, — немецчунгара яьккхай хьана аз ер.

Сона геттара деза соагIат дар из.

Цул тIехьагIа доккхий а вагий а довнаш деча дукхачу операцешка дакъа лоацаш хилар уж денал дола майра мехкарий, хIаьта цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа боккъала а бола, кхералуш боаца, фу де деза хоаш а кхеташ а бола партизанаш а хилар царех.

Сона дагаух Сийлахь-боккха Даьймехка тIом болабеннача хана хиина хIамаш. Цу хана Спадански хьунагIа вIашагIкхелаар тха партизански отряд. ТIехьагIа цунах хилар йоккха соединени. Цу хана сонахьа, шоай хьаштдар а деш, хьуьзар немций. ХIаьта тха вIашагIача отрядо хаддал чIоагIа хIамаш а еттар царна. Кастта Спадански хьу немцашта ма лургйоацча хилар. ТIа-тIа керд-керда патриоташ тIаухар цига, партизански хьу баар дукха а тхона цхьана оккупанташта еттар дукха а.

Коммунисташа, империалистически гражданский тIемий кIаьдбенначa ветеранашта, йоккха вахара опыт йолча наха уьлуч, цхьан стрoe гIа боахаш кагирхоша. Царех хьежача хана тхоаш къонделча санна хеталора къаьдешача тхона. Дагадоагiа со на отряда хьалхагIарча пополнениe юкъе цхьа комсомолец — тха комиссара воI Руднев Радик хиина. Йовкъостана цунах оалар: «Тха комсомольски зерд я из». ХIаьта бовкъаалар аьлча, отряде комсомольски организаци хьекъга дола а дир цо. Цунна юкъе тIехьагIа бIаьш кагирхой мехкарий а бар, хIаьта тха соединенена юкъе цIи хезза иза а хилар цунах.

Масс а хана, аргIанарча зоыпа тхоаш кийчлуш, массаза а яхар шо, эггара безитоахамегIа дола мехкараш кхоачашдела кагирхошта тIадехкар оаха. ХIаьта къоначча партизанашта сийленца кхоачаш а дора уж.

(АПН).

1945 шерара апрель. Дунайски флотиле кемаша фийла дорабу Братиславера машар.
ЧТК—ТАСС фотохроника.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ ФРОНТА ЛОАРХIАМЕ ДАКЪА

(Постоадамар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

ябрьски, мартовски Пленумий материалех йолча пропаганда, дIайоахийт социалистически вах, дикагIа йола опыт. Радиовещанеи телевиденеи редакцеш гIерт Нохч-ГIалгIайчен вахар оперативно дIаьоаха, передачай тайп-тайпарча формаш машреха дикагIа яийза ена.

КПСС ЦК мартовски Пленуа хинначул тIехьагIа эрсий, нохчий, гIалгIай меттала йолча передачашта юкъе керттера моттиг лоац Пленума материалаш бахача нахага дIайоахийтаро, парте решени кхоачашьеш къахьегамхоша доахача толамех долча дувцарана. Радиои телевиденеи гIоала хан-ханахьа къамаьлаш ху колхозийи совхозийн кулгалхоша, партийни болхлоша, юртарча къахьегамхоша, юрта боахама Iилмахоша, специалисташа.

РадиоладувгIарххоштеи телезрителаштеи езаенна «Нохч-ГIалгIайчен ахархо», «Юртара кердадараш», «Специалисташа хьехам бу», «Парторганизаце секретара трибуна», «Колхозашкеи совхозашкеи къахьегам вIашгIехьбаккхарен аланен керда формаш», «Город—юрта», «Хьажалаш лемечун телесахьат» яха а кхьйола а передачаш.

Болхлой колхозхой вахар, цар къахьегама традицеш гIулакхаш дIадовшийтарал соагIа радиоси телевиденеи кхоачамбоацарашца къовсам лоаттабу, критикеи самокритикеи шорра йоаржаро йовкъостал деш йола критически передачаш ю.

Укх тIеххьарча хана белгалъьяьна дукхагIа яьй Сийлахь-боккхача Даьхен тIемах йола передачаш. Уж я дунен тIа бахар дукха, коммунизма дукъа советски наха фронте а тыле а хьагойтача турпалалах йола, парте бокхача цIазах, халкъа дашина йолча революционни уйлах, цун патриотизмах из интернационализма идеяшта тешаме хилараx йола передачаш. Уж санна йолча передачаша вай нах Iомабу дешар долаш, майра, къонахчал доланна, сийдача идеяшта, вай Сийлахь-боккхача Даьхенна тешаме болаш хилийта.

Нохч-ГIалгIай радиовещанеи телевиденеи комитета кхьачарча хушаш еча передачашна дукха бола бу хала къай леннхски лоттагIал чIоагIдара, дикагIйола опыт дIайоахийтара. Мехка 30 комитетаца хувцаш передачаш ю. Дукха ха я Дагестана, Къалбаседа-Шиуьйчен, Ставропольски край, Татаре, Украина, Азербайджана комитеташца айхха бузам бола.

Радиои телевиденеи балха тIехь доккха воккъостал ду рабсельлора, общественни редакцеша. Цар письмоех оттань кIезига хьоц бевнна передачаш. Хiара дешна Нохч-ГIалгIай радиовещанеи телевиденеи комитете дукха письмош доагIа вай республика масса а маIонгера. ДIадахача шера 19 эзар письмо дера, хIаьта укх шера бIь бетта 8 эзар письмо денад.

Укх тIеххьарча хана заводашка, промышленашка, совхозашка, учреждений, дешара заведенешка шорра дегIаьвахай моттигерча радиовещанеш. Хlанз вай республике общественни хьесапе болх беш 40 соагIа радиоредакцеш я. Коллективашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча доккха воккъостал ду цар юххьашцарча партийни организацеша.

Радио ди тIаммовчи радиогазетанна хьежар парте Грозненски горком. Дукхача газетий балха масса оагIорахьара опыт я. Къаьстта дика болх беш я Сукманени, Шаьла районий, «Гипрогрознефте», Вагонни депо, Грозненски района 1-ча Мая цIерахча колхоза редакцеш.

Кагирхошта радиотехнически знанеш Iомаеш бешка болх бу ДОСААФ-а республиканоски клубе. Халкъа боккхагна оцна опыт йола дукха радиослецилистаж кийчйоахь до. Бахкъа. шоаш хьаьь приставаеш а уттаеш радиопередачаш ма яйташ, къахьегамхошка дегIагIа культурни са ца лоIийташ, эфире де ца доагIа къамаьлаш деш, цIогIарч хьехаш бола нах а гучабаьлаей. Общественни организацеша, бувзама управленеи общественни порадок хорадра Министерствах болхлоша къилагIа лоаттабе беза радиохулиганашцара къовсам.

Укх тIеххьарча шерашка бувзама болхлоша дукха хIама даьд Нохч-ГIалгIайчен нах бахача моттигашка радиофикаци еш. Радиофикаци вай гаьнарча лоамарча юрташта Бела-тойна, Зандакъа, Ушкалойна, Итум-Кхала, кхьчарна.

Дикача хьалашка белгалдоаьх укх шерара радио ди. А. С. Попова сийлахь-боккха открыти гучаьнна 70 шу дуза ди. Семилетка хадал хьалха кхоачанъе, коммунизм хьалъеча керда толамаш даха, юрта боахам лакхбара хьакъе парте решени кхоачанъе гIерташ дег уражта къахьегаш доалл советски халкъ. ЧIоагIа гIадбаха кийчлу советски нах фашистски Германи эшань 20 шу дизар деде.

Радиои телевиденеи декхаргийла я дукха а тайп-тайпара а болча радиоладувгIараштеи телезрителаштеи болча цкъй тайп-тайпарча программаш тIа ленински парте хьалхлеаца советски халкъе бахь турпала никъ, вай халкъа карагIдаьнна сийлахь-доккха гIулакх дувца.

Радиои телевиденеи болхлой декхар да шоай берриг творчески низ, хоар, опыт парте хьалхашка оттадаь декхараш толамца кхоачашдара дIадала, дикагIа, кьагагIа дувца деш советски наькъа, вай деной боккъала болча турпалий сий долча къахьегамах.

С. ЛАГУТИН,
Нохч-ГIалгIай радиовещанеи телевиденеи комитета председатель.

РАДИО—70 ШУ

1895 шера 7-ча мая Петербургерча Эрсий физико-химически общество заседане гIоралехьа волча Iилмахочо Александр Попова дIаяьекхер дунен тIа эггара хьалхарча радиоприемника беш бола болх. Цул тIехьагIа массехи бутт баьлча Петербургски университета аудиторешта юкъе 250 метр гаьна йолча «Генрих Герц» аьнна хьалхара радиограмма елар цо.

ХIаьта 1965 шера 23 апреле «Молния—1» яхача связной ретрансляционни спутникага гIолла 10 эзар километр гаьна Владивостоке Москве телевизионни изображенеш елар.

Юнеско даннех, 1963 шера дунен тIа яр 400 миллион соагIа радиоприемники, 130 миллион соагIа телевизор, 2700 радиовещательни станци, 2380 телевизионни передатчик.

Доккхий толамаш даьхад радиотехникои электроникои Советски Союзе. А. Попов ваьча мехка, Москвана, Дальни Востокана, Гаьнарча Къилбаседана, Якутехка, Средни Азена, мехка гаьнарча кхьча районашта юкъерча магистральни радиоцентрашка гIолла дIа а ухийт, хьа а кийду официальни частни телеграфии, телефонии, фототелеграфии хоамаш. Москвае кхьча мехкий вачхаьалхехний дукхача столицашта юкъе хаддаза бола бувзам латт.

Советски Союзе радиовещательни сетана юкъе йоагIа йIаьхача, юкъерча, лоацача, ультралоацача талгIенца болх беш йола дукха передатчикаш, хIаьта иштта 5 эзар соагIа яр автоматически болх беш а йолаш итташ эзараш приемочно-усилительни радиоузлаш цоашца йола проволочни трансляционни сеть. СССР дукхача городашка болх беш я эггара дукхагIа нах баха районаш чулоацаш йола частотни модуляце шин программа станцеш УКВ. Цар лаьрда тIа дегIайоагIа стереофонически вещани а телевидене передачаш шин меттала еш хилар а.

Хlара шера дукхагIа арахец лакха электроакустически показателаш йола радиовещательни приемни аппаратура. Дунен образецел вIалагIа яц уж. Царех я «Симфони», «Италмас», «Ригонда-Стерео» яха стереофонически радиолаш, «Спидола», «Ванга», «ВЭФ — транзистор 10» яха портативни транзисторни приемникаш, «Мир», «Рубин», «Эра», «Маяк» яха тIех миниатюрни радиоприемникаш.

Къаьстта чIоагIа дегIайоагIа телевидени. 1950 шера СССР-е ерригa 3 телецентр мара яцар, хIаьта хIанз 150 соагIа телецентри ший бола ретрансляционни станцеш я, хIаьта иштта 300 соагIа кIезига ретранслятор а я. Кабельнии радиорелейнии линеех Централен телевидене программа дIаэц Советски Союза йоккхача кхоаттIьен итт городо, 60 миллион тIех саг ваха територи чу а лоацаш. 1964 шера дена Москвера телевизионни передачаш Поволжье, Урале, Грузе, Армене, Азербайджане дIакхе яьккхай.

СССР-ах «Интервидение», «Евровидение» яхача системашта юкъе телевизионни программаш дIа-юха тергйолаш 1964 шера ма йистеьлар Москва — Натовице — Прага — Берлин яха кабельни линии. Цу линех цхьан хана шиъ телевизионни программа яла йиш я.

Советски Iилмахошеи инженерашеи хьалъяй промышлении стереоскопически бос болча телевидене система, чIоагIа экранаш йола проекционни телевизораш, халкъа боахама тайп-тайпарча доакъошна медицинеи юкъейоаллара эша оборудовани.

Доккхий Iилма-техника баллаш даьд СССР-е бос бола телевидени хьеаш. Цу даьнье французски инженерашца цхьана болх бергба советски инженераша.

Видеомагнитни запись хIанзе а толамца юкъейоаланий телевизионни центрашка. ХIана хьеаш я запись ярам цIагIарча хьалашка телепередачаш юхахьатIанхарам телевизорех еха видеомагнитни приставкаш.

«Востокаш» «Восходаш» яха космически кемаш сигала дахача хана юкъарчал доацаш космически вемай кабинашка чура Лаьтта шие сехк космовидене передачай сеанс елар царна СССР Центральни телевидене, «Интервидение», «Евровидение» сете гIолла ретрансляци а еш. 1965 шера 18 марта Советски Союза, Малхбоалени Малхбузени Европа мехкий итташ миллионаш болча телезрителашта бIаргайр дунен тIа эггара хьалха космически кема чура космонавт Алексей Леонов аравоалаш.

Радиотехникои электроникои йовкъостал дир Ветта тIехе, Малхьа система планеташ, гаргагIара космически вреназ тахка. Нид болча радиотелескопий квантовни молекулярни усилителеш болча хIама дика йолуча радиоприемникий йовкъостала 1961—1963 шерашка чакхьаькхар Венера, Марса, Меркуре, Юпитера радиолокаци. ХIана Серпухово яхача юхе хьалъеш латт тIех низ бола Iалашата йоккха жIарга тара йола радиотелескоп. Диаметр цхьа метр йола параболически кизга рефлектор йоаллача радиотелескопа нийса хургья из. Вселене 10 миллиард сердала шерашк гаьна йолча кIоаргаленашкара радиосалучени хьаеца могаргда цунна.

Энерге чIоагIа оахал дола кра тIаерзаль сердала зIанараш хьеш йолча оптически квантовни генераторашка хьайийлар хIанзарча радиоэлектроника керда оагIув. Лейпцигерча юбилейни ярмарке Советски Союзо оттайир СССР Iилмай Академе Лебедева цIерахча физически институте хьаь квантова генераторий тайп-тайпара йола боля бу образецаш. ТIех чIоагIа йолча материалашта технологически обработкагара йолаенна бIарга еча тоалханерча операцешка кхачалца йола тайп-тайпара функцеш кхоачашъе могаргда царна.

Александр Попове сийлахь-йоккхача изобретене кхоаттIьеш итт шера баьча наькъо хьагойтай радиоэлектроникаи электроники техникаи Iалашмате йоккхий торонаш. Адамий хьаькъала низо, Iилмахоши инженерашеи дог уразтта бача балха сага долча бермате, мацера а вахар тоадалара а дукха цу даьнье керда открытеш ергья.

Владимир ПОСЕВСКИЙ
инженер (АПН).

ПАРТЕ РАЙКОМИ ПРОИЗВОДСТВЕРА ХОЗРАСЧЕТИ

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КПСС ЦК мартовски Пленумо шера перспективни хьайийлай дIахо йодача хана ирсбоахама производстве лаккхьяра, колхозийи совхозийи экономика чIоагIъяра. Цунца цхьана парте Центральни Комитета Пленумо дIадийхар юртарча ерригача партийни, советски, боахама, комсомольски, профсоюзни организацей болх оьлантара тоабар а.

Парте Грозненски райкомо чIоагIа терко я колхозийи совхозийи производства ерригача участкашка хозрасчет юкъейоалаяра. Цу гIулакха дола лаьрхIад эггара хьалха юххьанцарчи партийни организацей болх тоабе, кадраша экономически дешар Iомадоаrа вIаштIехьдоккха.

Юрта боахама районни управлене хьалъй экономически совет. Цунна юкъе ба экономически дийша, хIана дика довза бола специалисташ, производства организатораш. Тха районе болх беш я экономически школа, цига деша бахIа колхозийи совхозийи кулгалхой, специалисташ, кулгалдеча юкъерча звеней кадраш.

Экономически совето экономически школех йиалай дькалхе делаеча кадрашта кIоаргга экономически знанеш яла, боахама расчет дийса производствана юкъехьа уж Iомабара, юрта боахаме Iилманан карагIдаьккхараш дикагIа йола опыт юкъехьара а найса еара а, царна практически балха тIехь йовкъостал лора.

Шу доалруча юкхье парте райкомой производственни управленех ерригача колхозашкеи совхозашкеи бригадирашца фермайи механически мастерскейи заведующейца, юрта боахама специалисташца, партийни, комсомольски, боахама активашца экономически семинараш йир.

Цу семинарашка кIоаргга анализ йир боахамий экономикана, производства цхьацпайолча участкашка боахама расчет юкъехьарах хьахинна дикагIдар белгалдаьккхар.

Цул соагIа, бухгалтерашца, плановикашца - экономисташца, счетни болхлошца районни семинар йир. Цига производственни управлене специалисташеи опытни станцей Iалма болхлошеи боахама расчет вIаштIехьаккхарен юкъейоаларен кIоаргга хьехам болар семинаре хиннарашта.

Боахама балха экономически анализ яра дешаш дийцар парте райкома бюро. Масала, парте райкома бюрос ладийтIар дIадахача шера доккха ве лахча баьца даараш делачечи шура йоаккхачи № 2 йолча совхоза кулгалхошеи специалистащеи дувцачунга. Из дувцаш райкома болхлоша белгалдаьхар совхоза специалистий дийнна хиина гIалаташ цар балха тIара кхоачамбоацараш, уж чехкагIа дIадахара маькъаш хьийхар.

Укх тIеххьарча хана парте райкоми наст-наста белгалдаха дьоахай производство вIаштIехьаькхара дикагIа йолча опытаца толашагIдар, из нахага дIадовлийт. боахамашта юкъехухьийт. Сомашн баьца даараш делачеча № 3 йолча совхозе ве лаьттах планировани, учет, тIахьожам, къахьега материальни безам хилар, хозрасчета кхьдоза гIулакхаш.

Парте райкома юрта боахама хьалхле деляра доврхIам лакхбарах йолча КПСС Центральни Комитета мартовски Пленума указанешка хьежжа эртабаькхаеб райкома аппарата болх, хIара инструктора ше хьожаш волча боахамий экономика кIоаргга йовза, юххьанцарча партийни организацейи партийни группаш болх лакхбе, берритача коммунистий авангардни роль хургйола хIама даьа. Цхьабакъда, из гIулакх толамца кхоачашдара из дIадолаяьраш шоаш а хила беза экономически знанеш болаш. Цудухьа райкома аппарате экономически знанеш Iомаелга вIаштIехьаьккхар. Семинарашка тха болхлоша Iомаю боахама расчета теори практикеи, эггара тIех экономически показателаш йолча производственни участкаи балха дикагIа йолча опытаца толашагIдар хьаэ.

ХIаьта иштта йола участкаш дукха я. Масала, хьацарчьа вай Предгорни опытни хьохама боахама кхашка болх бу бригадаш. Уж звеношта йийкъа я. ХIара звенона юкъейоаланай хозрасчета элементаш. Звенона оттаьь чIоагIа йола юртбоахама культураш аьара план, технологически карташ да, хIара балхага дIагIоргдар къоастадаьд, къахьегамах тела сдельно-премиальни алапи оттадаьд. Иштта гIулакх вIаштIехьаьккхача звенонара звеньевой чIоагIа безам болаш хургба къахьегама толамаш даха средствош кхое. Масала, Евсеев Иван керте латтача свекла делаеча звенос кулгашца къа ца хьегаш 95 гектар шекара свекла хьалкхейир, цу лаьтгара хIана гектара тIара 182 центнер яьккхар. Цу продукцета дIалелар планах лаьрхIачул шоаза гаргга дох а деш.

Хозрасчете нахага гIулакхаш лелалайт хьесап долаш, дикагIа пайда эцийт лаьттах, техниках, инвентарах, химикатех. гIо дара йолча материалех. Цу боахаме я Исламгиреев Саид-Хьасана кулгалдеш йола хьажкIаш делаю звено а. Хьай участке 2,4 эха гербицид йилла шийга аьрча ца уйла я аь, аьлар са участке оасар кIезига да, цига цкьа культиваци йоча кхоачам хургба. Цудухьа уж гербицидаш оасар лахагIа долча участкаш тIа еххача баккъаьа хет сона. Бахьлувча звеньевой. Кхашка мел деча балхашка дика хьеж Саид-Хьасан. Геттара толдайт лаьтта. Ю дика кхетаду къа дика тьегарга хьежжа мара дIадийнар дика хьуьнаре ца хилар. Из хьунгъайтал дIадахар юхаметтаоттаре ца хилар, хIаьта хьувхъамах тийна ма уйл механизаторашта балча баьхкат доадIа.

Хозрасчета керттерча элементех цаI да продукцеа шийга дIадодаш. Цулухьа парте райкомо юххьанцарча партийни организацешка хаддаза юхле гIерт продукцеа дIадодар, цунца рентабельность лахх а ен.

Укх шера дикка дукхагIа шура йоаккхашех а № 1 йолча шурий совхозе цунга дIадодар лехир. Соахка цу хана шурий центнерага 21 соми 50 кепигаш долаш хинналаре, хIана 18 соми 50 кепигаш мара доац.

Из толаш баьккхаб къахьеташ дикагIа вIаштIехьбанна, продукцега дIадодар кIезагде коммунисташа хьайбаш леладерий коллектив оарцагIъяккхарах. Дукхьал доахан чудолча кийбашка доакьар механически дIачулуш хилари доакьар тIакхухьа штатни болхлой кIезагбари бахьан долаш хIара бетта 700 сом е шера 8400 сом ахча кхеду. Укхаза бикза пайда ийнар грейферни погрузчикех, нарех цхьанниена силоси воккхача хлобоенеши тIайотт. ХIаьта хьалхагIа цар де йиш йолчох кхоалагIа лаькъа мара пайда эцацар. Цу гIулакхо кхача гIулакхага дIадахийтаре дикка средствах нушкавалийтар.

Доакъаьга дIадодар кIезигдара, фермаш тIа хьатIадоагIа ицкъаш тоадара, хьайбаш леладерий балха зоацъара дешаш дийца а дийца, къоастдир цу совхоза партийни организаце, кулгалхоша, специалисташа. Из болаш долаш шура дукхагIа йоаккх, цунга дIадодар кIезигдаьд.

Парте райкомой юххьанцарча партийни организацешеи шоай хIара декхна долча декхарех цаI лараI хозрасчета керттерча элементех цаI ю бола боахлой къахьегама материальни безам хулга вIаштIехьдаккхара из шера юкъедоаладаре. Цу хьакъе дика опыт Iоалай сенаши баьца даараш делаеча № 3 йолча совхоза. Укхаза хIара звеньевойна, хIара болхлочoa йола социалистически хьаь условеш, болх дика барах лув йола материальни хIама, шоай берригa шо тIабозийт цар хIама кIезигагIа дIа а йозийтам даьгIеш дикен продукци дакхара. ДIадахача шера болхлошта делар цхьа тIа луча аланеши преметаш лаьрхIа 127000 эзар сом. ХIара шера рентабельни болаш хьабоагIа из боахам, дика пайда чухухь.

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш кхоачаш а еш, парте райкомо кхы а чIоагIагIа терко ю боахама дола дара, рузкъа лорадара, цун кхоамбара, къахьегама оасаро лакхъяра тIехьа къахьегамхоша лоаттача ахьа дикагIа йола методаш юкъейоалаяра.

Экономика, хозрасчета тайп-тайпарча элементий дешаш хьалдаьха гIоттара агитацена а пеш газетан тIа а. Уж дешаш дувц моттигерча радиоузала гIолла а агитаторашка а.

Укх шера хьалхарча квартале дьча яха итогех хьайбай продукташ яхарен кийчъярен планаш тIехкхоачашъярах Грозненски района КПСС Нохч-ГIалгIай обкомои республика министрийи Советеи хьарара тела Iие байрах ехай.

Соахка цу хана енначул укх шера районе кеччахьалкхецa 60 процент е абсолютни цифрашца аьлча 14399 центнер дукхагIа шура ехай. Дикаа тIехкхоачашьяй дуьх дааккарей фуаш гулдарен планаш.

Шийнел йола торонаш оарцагIа а яьха, балха тIахь доаьл толамаш кхы мох а ца долийтам, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш чолашца кхоачашъяра юкъе района къахьегамхошка дикка шоашкара доагIа лаьдъа лоацаргдолаш витбоахама болхлошта юкъе хIанз чIоагIа организаторски кхетамех болх бу районни партийни организаце.

А. КУЗЬМИН,
КПСС Грозненски райкома инструктор.

КОМСОМОЛЬЦАШИ КАГИРХОЙИ ХЬАЛХАРЧА МУГIАРЕ

Вай мехка химически промышленность дегIайоалаяра лоархIаме ярех цхьа район я Нохч-ГIалгIайчен мехкадаьтта район. Укх тIеххьарча шераш ца хилла совдаьннад вай республике хьалоаккха мехкадаьтта. ДIахо йоаччо хана мехкадаьтта доаккхилга кхы а дегIадоаладара йоаккхий перспективаш я. Вай республикерча комсомольцашеи кагирхошеи хьинаре къахьег мехкадаьттеи цун продукташи кхоара. 1957-ча шера мехкадаьттан химически промышленноста продукташ кхоара лерижча яхье инициатораш а хиннадIаьттар Нохч-ГIалгIайчен комсомольцаши кагирхойи. Цу хана дене хьа кхоаль мехкадаьтта эзараш тоннаш я.

Вай республикерча мехкадаьттахошца цхьана дизза дакъа лоац «Сунжанефта» НПУ коллективо халлъа боахам дегIабоалабеча; цо къахьегама дика толамаш дальхар дIадаха-ча шера: план тIеххоачашйир. Укх шера бий бетта план а ханал хьалха кхоачашъяьй цо. Сунженски мехкадаьттахоша шера план тIеххоачаш а еш, пачхальалкхенна бъ пайда 56 эзар сом да.

Уж къахьегама толамаш доахача хьинар кхо ца деш, хьалхарча мугIарашка а латташ къахьийгад комсомольцашеи кагирхошеи, Коммунистически къахьегама ударникаш яха сийлен цIи яккхара къахьегаш ба царех духхагIбараш. ХIанзлехьа хинннахарна из сийлен цIи еннай. «Сунжанефта» НПУ цхьоалагIча промысла делаю коммунистически къахьегама сийлен цIи. Дика къахьегама толамаш дахарах соахка йиъла-гIча квартале сунженски мехкадаьттахой коллектив республикански Сийлен Доска тIа йиххьар.

Комсомольски организацена дика къахьег технически прогресс баххьа долаш я. «Сунжанефта» НПУ ВЛКСМ комитета инициативах технически дошара гIулакх дика аIамтIехьдаьккха цига, къонача болхлоша Iомаш шоххагIйола балха говзал, лакхъю шоай говзал, дукха ба институташка, техникумашка доаш. Комсомольций инициативах дукха ха йоацаш хьайийхар вахтовн школа.

Комсомольцаштех кагирхоштех юкъе дукха рационализатораши изобретателаши ба. Цар доккха новкъостал даьд мехкадаьттеи цун продукташи кхоара. Къаьстта дика къахьегаш ба цхьоалагIча промысла комсомольцаш. ДIадахача шера цар кийчъяьй 24 рационализаторски предложени, цо эзараш сомаш пайда баьб. Схаажикай залжикай сальникашка тIолла Iоухаш дукха мехкадаьтта доара, Комсомольцашна ениача рационализаторски предложенеш балха юкъера дIадаьйхар из кхоачамбоацар.

ДикагIйолча рационализаторех лоархIаш ба цар. Панченко, Петрученко, кхыбараш.

Мехкадаьтта продукташ кIезигагIа йойтара дика къахьег «Комсомольски прожектористаша». Дика болх феш я «Сунжанефта» НПУ «Комсомольски прожектор». Цо соахка 7 рейд йир, гуча а даьха балха юкъера дIадаьхар дукха кхоачамбоацараш.

Цхьацадола кхоачамбоацараш а за управлене комсомольски организацей балха юкъе. Комитетий секретараша хац масса комсомолец ва коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш. Лакха оньт йолча болхлоша цхьаккха аIамагIиэтар хиннадац. Е йоагIа йоакхо яц комсомольций балха говзал лаккъяра.

«Сунжанефта» НПУ «Комсомольски прожектора» балха юкъе дукха кхоачамбоацараш нийслу. КIезига ю рейдаш, шоай «прожектораш» яц. Комитете цхьаккха документ цан «КП» балхах язъца. Комитетерча из саго моанта тIадихла дехкар дизза кхоачашдац. Укх шера цхьа рейд яьц цар. Цудухьа дукхагIа хул йоаш йола мехкадаьтта продукташ. Рационализаторашца а кIезига балх бу ВЛКСМ комитето. Комитете йоацаш я рационализаторашта эша техникаш, памяткаш. Мехкадаьтта управленешка ма лел агитационно-массови болх а. Цига доацаш да комсомольски производствени лозунгаш-плакаташ. Комсомольски организацей шоай пенгазеташ дац.

Уж лакхе лийна кхоачамбоацараш дIадахара беррига ма тIабахийта къахьега дехкарийла я цу управлене комсомольски комитет.

А. АХИЛЬГОВ,
ВЛКСМ Нохч-ГIалгIай обкома инструктор.

Кердача сезона кийчлуш...

Сизбенна къахьега дезаш ба хIанз Нохч-ГIалгIайчен консервни ераш. Соманш баьца дараши чакхдахара дика а шой хаъахъе а кийчъе еш заводаш.

БIаьстанара хаттана хьалха дика хиннадеце а Грозненски консервни завода укх шера дика а шортта а консервани арахеца сомаши баьца дарами хилийта декхараш тIаийцад «Грозненский», «Аргунский» яхача совхозий болхлоша. Грозненски консервни завода дукхагIа бедал лоаттаерех а уж совхозаш.

Укх тIеххьарча шерашка дика дарий чам къестабе баьнаб советски них. ХIанз консерваш арахецараштара дикагIа шоашта чам хеташ йола консерваш дукхагIа арахецар дIалех говдашкарчеи ювтаккарчеи къахьегамхоша. Дукха эш хIанз фаршированни пибаз, помидорий соус, тийла йола баклажанаш, тийла навсаш, маринованни помидораш. ДукхагIа арахена еза компоташ. гIамгIайн помидорийи сонан. Дика чам болаш я Грозненски консервни заводо арахецаш йола хьачий сок а, къаьстта моттигеча тьачех кийчъяь а йолаш.

Дунен халкъаштa юкъера образцех кердагIа йола образецаш Грозненски консервни завода цIаккха душ яц. Белгалдаьнна дезаш да уха консерваш доазол дехьарчарех вотIа ца хилар. ХIаьта, чам хилараш дегIа найдагIа хилараш кхьча пачхальалкхенашкарчарех дукха дикагIа я советски стандартица яхача тайпара арахецаш йола уха консерваш.

Арахецаш йола консерваш дикагIа хилийтара эттара хьалха де дехар производства процессашта механизаци яр да. ДукхагIлар хIанз механизаторех тийша да.

Цу даькъе укх шера фу ма даьрхIад Грозненски консервни заводе? ХIанз заводе сихдаь ремонт яр баххаш. Ремонтий балхаш деш я соцний цех а. Хьалха хьаальчна баьца кечараш турдий боалаш чакхбаха болабарца хIара шера сезонни болх массанех хьахкагIа дIаболабу цу пола. Сезона кийчлуш я консервни томатни цехаш а. Бахача хаха дIаехаш а завода шийна пентабельнегIа а йола помидорий сонаш дукхагIа арахецаргъа укх шера.

Болх бе йоалаяйта лаьрхIад заводе хьаль массаза болх беш хургIола пастеризатор. Болхлой дикка кIезиг а беш цу продукци арахецилга 1,5-эза дегIадоаладергда цо болх бе йоалаяйтара.

Хьалха сонний консерваш цеке кулгашца лелар банкаш. ХIанз завода рационализаторашта кийчъяьй цхьегIаш юзача машина опытни образец. Дика чакхбаьнаб цунна баь тохкам.

Уж тайпа шин машин кийчъе лерхI укх сезонах. Сменах тхьаьннета кхачачалца болхлонукъаоалийтаргва цхьан машино. Керда переяжной транспортер оттаеш я консервни цехе. Дукхьала ах литр туйоза банкаш мара дIателашар хьалха цига латтати хиннача транспортераша. ХIанз оттаеш латтача консерваш еча ерригача линешка дIатерръа ерригача размерах йола стеклотараш. Сонний помидорийн цехашка дош да шортта кхьяьла баллаш а. Масала, укх шера совбаккха лерхI томат-пасташ еча автоматически линие низ. ХIана лерхIачул дукха а дукхагIа помидораш чакхъяха йиш хургъа цу лине тIа.

Сезона завод кийчъеча дика къахьегаш ба слесараш, М. Я. Назаренко, Ф. И. Кузнецова, А. Буфтарев, товарь нон. Смуткин, сварщикаш В. Ботвинкин, Н. Алероев, дукха кхыбараш.

Укх сезонага механизаторашаш гIишлонхоша завод шийн ханнахьа кийчъергъа аьнна тешаме аза йиш йолаш да.

В. ОКОЛЕЛОВ,
консервни завода лертора инженер.

Къонача механизаторий яхь

Района къахьеганхой социалистически декхараш кхоачашдара доггха дакъа лоац Грозненски района комсомольцашеи кагирхошеи. ДIадахача шера геттара дика къахьийтар дукхача къонача механизаторашка, кхашкарча къахьеганхоша, хьайбаш леладераша. Къаьстта дика къахьийтар къонача механизаторий Радуев Зилий Эльмураев IабдулХьамидеи звеноша. Район эттара боккхагIа хьувкъам чубера цар.

Соахка во къахьеганхьар кхьча механизированни звеной членаша а. Ялатий боккха хьувкъам чубера укх шера а дика къахьега лаьрхIад комсомольско-кагирхой механизированни звеной членаша, хIаьта тха 47 а цу тайпара звено. Цу гIулакха гуррахье а дена лард йола болабелар уж. ГуйрашIайн залдаза кхашка шира кхо дIадхиххар, лаьтта тоадир къонача механизаторашa. Лаьтта кхоачам хилалр органически удобренеш еххай царех дукхагIа барашa. Масала, гектара тIа 20—24 центнер шорлаьнна кхо а дуллаш лаьтта дика кийчдаьй Грозненски шурий совхоза Радуев Зилис, Бирбинова Михаила, Тарановский Владимира кулгалдеча механизированни звеноша. Шоаш кхашка удобренеш йоахшешехь а техникана тIехьа туса инвентарь бIаьстан - кхашкарча балханта дика ремонт а яь кийчъяьй района къонача механизаторашa. ЧIоагIа сатесса хьежаш бар механизатораш дIайха денош даккарга, кхашкара бIаьстан балхаш дIадолалара. ХIаьта хIанз бIоккал эттай. ЛаьттанарадIатт тIоалах дIакъовлача дика дакъа лоацаш хьяр ерригакагирхой бригадаш. Цудухьа, леладеча лаьтта 3—4 дийнахьа дика махкаш дахьа баьлар цу бригадий къона механизаторашa. ДIадахача шерашка санна укх шера а шерра социалистически яхье баьнноб уж. Доккхий социалистически декхараш тIа а кийна уж толашца кхоачашдара хьинаре къахьегардолаш я къонача механизаторий звеноша. Царех цхьаьараш ераш я: гектара тIара 250 центнер шекара свекла яккхара къовсам лоаттабергболаш я Радуев Зилй звено, Эльмураев IабдулХьамида звенос хIара гектара тIара 40 центнер хьажкIаш чуэца лерхI, хIаьта, Бирбинов Михаила звенос гектара тIара чуэца лаьрхIад 16 центнер гIадуаргаш.

Укх деношка дIайийна хьинай хьалха дIадаьш йола горох, мукх, баьцаш, кхьйола культураш. Гидуаргаши шекара свеклаи дIае лаьтташ кийчдеш ба механизатораш.

ДIахьача шерашка санна укх шера а социалистически декхараш тIаийцад беррига къонача механизаторашa: лаат дика дIаде, мугIараша юкъе дика обработка е, лаат цIена чуэца. Цу яхье хьалхара моттиг хьан йоаккхаргья хIана ала хала да, баьцда, ухказа из яккхара из. Радуева, Эльмурзаева, Федосеева, Тарановске, кхы дукха барий звеноаш из тIабахийта къахьегаш хилар гуш-м да.

А. ПЕНЬКОВ,
ВЛКСМ Грозненски района секретарь.

ЭРСИЙ ЛАЬТТАН СИЙ А ДОККХАЛ А

(ЭРСИЙ ЭГТАРА СИЙЛАХЬ-ВОККХАГIА ВОЛА КОМПОЗИТОР ПЕТР ИЛЬИЧ ЧАЙКОВСКИЙ ВАЬ 125 ШУ ДИЗАД)

Борис ЯРУСТОВСКИЙ

Профессора, искусствоведене доктора Чайковске цIи из дийна волча хана а тIехь деронгача дунена йоаяш яр. Из шоашта бIаргавайна вовзаш а дукха везаш а бар Брамс, Дворжак, Григ, Сен-Санс. Ше Россе волаш цун хьалхара симфони Iомайир къонача Дебюссе. «Пиковая дама» доазол дехьара премьера чIоагIа дукха езадар Прагерча наха. Чайковске произведеней концертаца хьайийлар 1891 шера Нью-Йорке цIи хеза концертни Корнегихолл. Концерте дерижор хиннар Чайковский ше вар. Цу тайпара Франценен Италенех а вайнах Чайковский дукхаза а. Ший тайпара дола бахьнаш а этта Чайковске эггара а толашагIа дола шин концерт — Хьалхара фортепьянни скрипичнии концерташ — эггара хьалха къахьа лаьттана арахьа хилар: фортепьянни концерта премьера хилар Бостоне, хIаьта скрипичнийш — Вене.

ДIадахачи бIаьшере Россе а доазол дехьа а эрсий музыка мастерех цхьаккха а вацар Чайковский санна чIоагIа вовзаш. Из ше дийна волча хьна дар ва! КIезига ба из тайпа ираза дакъа кхаьчараш. Начаьхь Россе кIезига кийслуш хIама дар из. Интеллигенце йоккха йоацача группагара дIакккхача, хьанна вовзар «Пиковая дама» автора хана аьхча гениальни композитор Мусоргский? ХIаьта «Евгений Онегина» мелодеш, на опера театрашка оттае а кхелехь, дукхананахьа йоахаш яр. къаьстта Петербургерчеи Москверчеи студенташа. Издатель хиннача П. Юргенсона гIадбахе чехка арайоаккхар Чайковске хIара произведени. Цунна ховра шийна цох зе хургхоацилга.

Москвена юххерча йоккха йоацача городерча Клинерча Чайковске цIагIа — музее гулъаь я сийлахьвоккхача композиторга дунен тIа даьннача сийн регалии — укхаза я Кембриджски университета доктора мантия, Дунен халкъашта юкъерча обществий дукхха дипломаш, нийтта венокаш, альбомаш, адресаш.

Чайковске музыка нийтта гIорьына йовзаш хиннай, Толстой «Тоши кашарр» яхача романа тIа е Репина «Бурлацаш» яхача сурта тIа санна, цо шийн хана баьхача наьха дегалаттараш уйлаши юнцаш хиннадаь. ЛадийгIачо, цу наха кхетаеш, дега езаш хиннай из музыка. Вахара бола чулоацам керда, сага дега латтараши уйлаши шоай тайпара керда цун хиннадале а, дукхача хана дена дика бовзар а хила дIаьттар цун музыкальни мотт. ЛадугIача миллионаш болча наха гарга яр Чайковске музыкальни уйлаи принцип ше а: эггара хьалха выразительни мелодега гIолла сага дагалатта из е вож гучаьаккха, дIаккачийта гIерттига. Оперни аре мотка иле а симфоне темаех цхьа тема иле а — Чайковске мелодеш наха этта кхета а йора, йиц ца луш театральни концертни залашкара дIа а кхухьар.

Вахара из е вож дилени цун боламе, из дегIайоагIаш хиларца шийн музыкальни произведенешна хьахьекха гIертилга Чайковске еча уйлай оамал яр. Ше творчески тоавенначa шерашка керда операши е симфонеши хьаеш, композитор эггара хьалха бIарчадар чулоацa, драма а иле а керттера образаш уж дегIаяхкарца хоалийта гIийртав. Цунах вайна эггара дикагIа дуьш цун эскизаш, по ха са леладьча ядара книжкаша. Клинерча цIагIа — музее кIезига дац ниттa дола ядара книжкаш. Дукхача листилгаш тIа темаех дола йоазош дальча белгалдаькка да: «Тростинке бодача новкъа», е «31 мая Лаккача каша» — эскиз оттаь моттигаши хан я из. Царех цхьаьраш тIа я хил тIоадалий Iатташ, уж да додача хих дехьа воаIаш деттаденна цицхаш, ха эгаш дaь йоазув, — водадашехьа а дaь йоазув. «Мазепа» яхача операна йола набросках еш цу тайпарча цхьан книжка хьакъе композитора найцийга аздаь: «Се воламенна лелача хана аз бIарччача аьхки сайна леладь са ладеш дола IажагIа книжкилг хьалхaха ала Степанага. Цу тIа я хIама ца эшашаш ерригa са опера, из сона чIоагIа эшаш да — из книжкилг ца хилча сийна са опера».

«Пиковая дама» яхача операх йола набросках тIайолча кадеча книжкила листилгаш тIа вайна корайогIа дIаязъя. Германа хьалхарчен тIеххьарчен ариоза тема. «Чародейка» эскизаш тIа — ниттa корайоагIа Кума хьалхарчен тIеххьарчен ариоза — опера керттера турпал йолча Кхалсага темах даь йоазув. Опера язъе долалуш, автор массаза а ориентирош йолаш хиннав — керттера турпалаш дегIабахара юкхьанарех юххерен этапаш. Кхыметтел сцене хулаш дар а фуд на хов. Онегина доаза яали а хаалехьа, опера турпал хьалхарен тIеххьарен сцена тIа валара хегаьча контрастни оркестрови выступленех а (хьалхарар — кура гIулакх деш, шолагIьар цхьа чIоагIа дега IатIъача хIама дегI тохаделийташ, саготаш) вайта вовшта къахьега хьалхашка оттае йиш хургьа турпала ши куц юкхьанца, из Татьянаца беша къаьхьа дега долча хаиен опера чакхйоалаши. Доккхачун а дIанигачун а хьакъе баламца, хIама дегIадарца ниттa холун я Чайковске кхелла образ. Хургйолача аре е романса эскизаш белгалбоахаш, композитора дукхагIча дахкъе дIадаъю вар керттера мелоди, «Йистедьар» аьнна белгало тIайола вариант а ухаза хул, вешта аьлча юххера йистейоалаш ше дегIадра лаккъеннача хана екагра из.

Цудухьа мегад Чайковскена сийлахь-воккха симфонист а хинна дIаьтта. Цун симфонеш, къаьстта тIеххьара кхоъ — 4, 5, 6 яр. симфонически увертюраш — фантазеш (Шекспира «Ромеои Джульеттеи» яхача трагедех, «Франческа да Римини», «Пиковая дама» яха опера, кхы цхьайола произведенеш) XIX бIаьшерен дунен симфонизма исторекерда а белгалъьнна дика а еагIоаш я. Ший исторически этапе XVIII бIаьшерен тIеххьарча ах хана симфонизм дегIаахара йlаьхача хана Бетховена творчески дегIайоалаеш санна, Чайковскене творчествах а мул тIеххьагIа бIаь шу даьача дунеп симфонизма ший тайпара йола творчески фокус хилар.

Бетховени Чайковскийи сийлахь-боккхий симфонисташ а хинна дIаьтта кагаргдоаш хиннаб, хIана аьлча, тамашийна чIоагIа сакхъаш обществени «сейсмографаш» хиннаб уж. Общества тайп-тайпара болча дукхача нахах йола сийлахь-йоккхий философски повесташ я цар произведенеш. Цо а вокхо а — шоай вахара тайп-тайпарча ханашка — шоай произведенешка хьаьекхад типични долча дагалаттарий тайп-тайпара оагIонаш, Бетховена арахь яр Французе сийлахь-доккхий революционни боламаш хиннача заманца юхаенна турпала уйлаш — дагалаттараш, Чайковске — общество дегIа ца йоагIаш хинна, 80—90 шерашкарча эрсий интеллигенце схьт кегаеннеи уйлаш хинна гIайгIане зама. Духхьала царца йоаеенна я тIеххьарча кхаь симфоне трагедийни концепцеш, мухха еа я цунна «Пиковая дама» турпала Германа а «Щелкунчик» яхача балета халача уйлай а облик.

Нийта йола уйлаш гарга хилар, бахьдар аьлча, Чайковске ший дегIа еаналца, цун шийн вахара событешца дуккаденна а да. Из вовъ йоккха йоацача Воткинск яхача городе 1840 шера 7 мае. Цига цун да казенни завода начальник хиннав. ЧIоагIа хIама Iеткъаш кIаьнк хиннав из. ЗIамига бер долаш первни приказкаш хиннай цунна. Из хилар цунна Правоведене училище дена дIахьала Петербурге воалавьча хана наьнах къастам. Цхьабакъда йоист-м хаьнзар цох: бера хана дена езаш хинна музыка котъьлар. 1865 шера Чайковске йистейоаккх Петербургски консерватори Антон Рубинштейна классах, 1866 шера дена цхьайтта шера Московски консерваторе хьехаш хиннав из. Дукхача шерашка, къаьстта ший вахара хьалхарча ах хана, дукхахдар доацаш ваьхав из. Цун вахаре кIезига лоархIам болаш хилазар меценатка Надежда Филаретовна фон — Мекк, йоккха йоаца субсиди тийнай цо Чайковскена...

80 шерашка лоархIаш а еий дена а ва из. Чайковске дукха гo беаких Россе а доазол дехьа а, шийн произведенеш кхоачашъеча хьалхе лезаш цо. 1885 шера эрсий музыкальни общества директорех директоралла хиннав из.

Ший вахара тIеххьарча шерашка Москвана гаьна доацаш, Клин яхача йоккха йоацача городе вах Чайковский. Из вужаш-гIотташ хиннача цIагIа хIанз а тIехьа нова дукхала латташ да доккха доаца лахчан кIай истолг. КорагIа чухьежаш да йоккхача къахка шера гIа. Кхоаткъем итту хьалла санна, истолга тIа ула рукопись — тIеххьарча сочинене — кхахагIча симфоне партитура я из. 7 октябре Клин а йита 16 октябре Петербурге шийн «гIургIажий нalена» дирижерад дена из Чайковский. 20 октябре Александринский театре спектакле хиннав из, цул тIехьагIа дaь ши даьча доккха лулаш хул — из тьожаш хи вола нол цо, цу чу хиннай холера бацилаш, цар тоадалар композитора вахар.

* * *

Чайковске йоккха духовни гаь йитай вайна юхе. Ший творчески вахара 28 шера цо язъяьй итт опера, ворхI симфони, Байрона «Манфред» яхачун сюжетах йола программни симфони, массехк симфонически поэма, кхо балет, кхоъ струнни квартет, бIаь гаргга романс, кхоъ фортепьянни концерт, скрипичнин концерт, кхьйола дукхa произведенеш.

Ниттал дукха творчески болх баьб цо гениальни сaг хиларал совгIа, творчески къахьегаме тамаше дисциплина йолаш хилар ах. Из миччахьа ваьа а хIара дена шоай къаьстача сахьатанна дааман болх беш хиннаб цо. Цун из оамал дика гойташ да цунга хьожаш хиннача слугас Назар Литрова дневника тIа Чайковский «Пиковая дама» яха опера еш волча хана даь йоазош. Режим чIоагIа оттаь хиннай: Iуйрена хIама даар, болх, обед, йоккха йоаца прогулка, юха а болх, сайрийна хIама даар, тхьовсар. Ераш да Литрова даь цхьадола йоазош: «П. И. сахьт сепал, кхераеннав из, ше биллача хана тIех наб яьй мотташ... 14 сахьат дaьча чуенав, чай за шийна эшнад, чIоагIа воккъа да цунна ше ах сахьата тIеххьаиса. Укх хьаь бетта нкъа е шоаза мара тIеххьаисаванар из, ше тIеххьаисар болх [illegible]...»

Цу нийтта чехка кхьача бытовой штрихаша вайта гойт хана чIоагIа ма беш хиннача Iальмате йоккха культуреи къахьегама дисциплинеи йолаш хиннача мастера геттара дика образ. «Цхьанкха а хIаманца нийсде йиш йоаца беракат да сона къахьегам» оалаш хиннад «Пиковая дама» сийлахь-воккхача автора.

Ший хаъарча хьалха латтача наьах сaг хиннав Чайковский, тамаше хинпай цун эрудици. 1867 шера цхьаь дийнахьа Московски консерваторе къонача профессора шийн дневника тIа дIаяздаьд: Тургенева «Юур» яха керда роман йийшай (цу хана хиннача «Эрсий вестник» яхача журнала тIа хIаьтта араьккха — Б. Я.) Мали театре «Тартюф» яхача премьере хиннав, астрономе тIеххьара карагIдаьннарех профессора Бугаева йийшача лекцега ладийгIад». Цу йоазоша хьагойт культура массадолча доакъошца, Iилманa чIоагIа безам болча сагa куц.

* * *

Чайковске музыка цун Iаьхене хIанз хIара денна бIаьш йолча сценаш тIара, концертни эстрадаш гIара, театральни залашкара хьахоа. Из йоаз кинотеатрашка, телевидорий экранашта хьалхашка. 1958 шера дена еш я Чайковске цIерах йола музыкальни — исполнителий конкур. Басталашка арейоаккхаргба хIанзалца ца хиннача тайпара боккха боза цун йоазой гулам. Эрсий халкъа сийлахь-воккхача шийн музыка бокъенца дола вай сий, из, доккхал хинна дIаьттах.

АПН.

ШОРТТА ХУРГДА БАЬЦА ДААРАШ

Шера - шера кIезига дукха баьца дараш Шелковской района «Ще ахардо» яхача колхозе. Цудухьа кIезига совдоалар уж деза, ма рех хайра пайда эцаар. ХIаьта уж деладара дукха йоакхе яцар.

Хьалхе уйла а яь, баьца дарам дикагIа кичахьа хургда а хьежа белгалдаьккхацар уж дIадуургдоала кха. Геттара дукха хий деза дезаш культураш я баьца дараш. Вокхьа, йоагIача тайпара терко еш хиннац цу гIулакха. Нийта тесса деладьй баьца дараш дIадув кхаш хьаьделага.

Баьца дарий хIара гектарах мохула дукхагIа пайда эцаргбола хьалаш аIаштIехьаьхад укх шера. Совхка гIрахье болгадир баьца дараш дIадуургдола бIаь гектар хула керда кха. ВIахла за ца йоаеш болабелар колхозе баьца дараш хьуонкъадара лард йолаш. Кхай тIа хийца хий тIагIоргдолаш сангараш лахьр. Лаьтта дика хьаьидир. Цу гIулакха къаьстта терко йир Иващенко кулгалдеча бригада членаша.

— ХIара гектара шиъаза центнер а кхоачийташ баьца дарашта кхы а минеральни удобренеш тохаргья оаха, — йоах бригадира нов. Иващенко. ХIаьта эшашача хана лехкарга хий а. Цо терo хулийтаргъя баьца дараш хьуаккхадe.

Шийтта гектара тIа кабуца рассада дIаегIай бригадo, хIанз дIайегIаш латт помидораш. Iеи заманахьа бригадо пархашка дIа а йийна хьалахехьай уж. Из болх тешаме чакхбаьккхар опыт йолаш болча Кириллина Лидияс кулгалдеча звеной членаша Хакимова Раисас, Макирко Екатеринас, Большакова Надеждас, кхычар. Геттара дукха къахьега дийзар цар дика рассадаш хьаьккхеш.

ХIаьта хIанзчул тIеххьагIа цар гIулакх дарга хьежжа дика хьахургда баьца дараш, кхоачасде йиш хургъя хIара гектара тIара 110—120 центнер наресаш, помидораш, кабуц, 100 центнер хоартолаш, кхьираш а чуэца аьнна тIаийца социалистически декхараш.

Ан. ПЛИЕВ,
тха собкорр.

Къахьегама совгIат

Цхьоалагlча найна кердача къахьегама толамашца нахьа ера «Грознефта» объединене тампонажни контора крепление цеха коллектива. Центральни ремонтно-механически завода болхлоша дIадоладъь дика гIулах хьал а эшьа апрель бетте план кхоачашъяьй цо.

Массадолча хьокхамех йола бетте план 27 апрель хьатIаккхачале кхоачашйир.

Планага диллача 125,5 процент тампонажни маркхал баьб. Г/омара 128,1 процент переработка яьй. Цементаи гIомарахи беча маркхала яь анализаш 100 процент я.

Дика къахьегарна белгалъбьннаб оператор Н. С. Колесцов, слесарь Ф. Исмехамбетов, гIуо йоккхеш йола И. Е. Горшнева, хIаьта нийтта лаборатора болхло оператор В. Сеш, лаборантка Н. В. Павлова, кхыбараш.

Дика болх барах тха цеха болхлошта Р. В. Таранецан Н. В. Павлован Сийлен грамоташ ахча премени еннай.

Ший къахьегама толамаш сов а доахаш коммунистически къахьегама цеха цIи яккхара къовсам лоаттабу тха коллективо.

Э. КОГАН,
крепленни цеха воккхагIволa инженер.

ИДЕОЛОГИЧЕСКИ БОЛХЛОЙ СЕМИНАР

КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш наха юкъе шерагIа йоаржаеш, дIайоаьйтам юрта боалам айбара къахьеганхой болх дикагIа нийтта аIаштIехьбоаккха боа яхача дешашта хетадьар укх деношка хинна республика колхозийи совхозийи цхьаьнагарча парторганизацей секретарийи агитколлективай кулгалхойи семинар.

«КПСС ЦК мартовски Пленума итогаши вай декхараши» яха доклад йир КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Абубакарова. «Юртбахама продукташ дукхагIа яхара КПСС ЦК мартовски Пленумо де лаьрхIараш» — нийтта доклад йир ЦК пропагандистехи группа члена, юртбохама Iилмий доктора нов. Николова.

Семинаре «КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш хьайбаш продуктивность локхъяра декхараш» аьнна доклад йир ЦК пропгруппа члена, ветеринарни Iилмий доктора нов. Даниловске. Дунен халкъашта юкъерча положенех лекци йийшир КПСС ЦК лектора нов. Минакова.

Гойтара а устии а агитаци нийтта аIаштIехьаьккхай яхача деша хетаь хиннача Ерригсоюзни совещание бахах дийцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганди агитаци отдела заведующе заместитель нов. Липа.

Семинаре массово - политически балха опыт дIа хьа йоваийтар. Шоай коллективе КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта пропаганда нийтта ю дийцар семинаре Наурски района Ленина цIерахча колхоза партбюро секретара нов. Катеровича, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза парторганизаце секретара нов. Бущева, Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхоза агитколлективa кулгалхочо нов. Эльмурзаева, «Гудермесский» совхоза парткома секретара нов. Музаева, Грозненски района дукха - шурий совхоза парткома секретара нов. Власова, нийтта кхы дукхачар а.

Къамьел даьча, КПСС ЦК пропгруппа члена, парте Центральни Комитета инструктора нов. Тарасова семинаре гулбеннарашта хьалхашка КПСС ЦК мартовски Пленума решенешта пропаганда яра декхараш оттадир.

Семинаре балхаца дакъа лаьцар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара нов. Боков.

Ю. ПОВАЛИЕВ.

Сигала бессарча артерей дог

Iалама газ дарегIа, йоккха калорий йола, гигиеничи доагор да. Йоачача цо городаш кIоахъю, промышленноста энерги лу. Котельнешка из кхьаьчача дIаьльар цар турбаш тIа лаьтта кIуран Iаьржа морхаш. Цхьабакъда атта дац лаьттан кIалха из йоаллача тIаккхача. Цул аттагIа дац сканажкилометр поселкашкеи промышленни центрашкеи трубопроводаш яха а. ХIанз СССР-ера дукхьала магистральни трубопроводаш 30 эзар километр совгIа я.

Цхьабакъда, цу болата ихальнана пайда лургбац ше къаьст-къаьстача моттигашка компрессорни станцеш ца оттайой. Скважинана гаьнагIа ма йоал трубопровода чура давлени йож. ХIаьта кIезига давлени йола магистраль экономически пайдане яц.

Станцешка оттаьча нагнетатела газ «тоIа а йийь», трубопровода вокх перегоне йохийт. Нийтта йола нагнетатель электрически а газотурбинни а привод йолаш хила йиш я. Цхьабакъда, хIанз газотурбинни яр толашагIа я. Из автономни я, тIакхха цунна чолагIча а районе бехк булургбa. ХIаьта из чIоагIа лоархIаме да электроэнерги кхоачамхилаI йоацача е из аIалла йоацача. Турбинo болх бу трубопровода чугIолла йоагIача газаца.

1963 шера 2000 километр гаргга йолча Бухара—Урал яхача газопровода тIа хьалар газ дIауххийташ йола керда агрегаташ. Из яр «ГТ—700—5» яха газовой турбинa, нагнетатель а йолаш. Газа юххьанцара температура 700 градус йолча 4250 киловатт хаахъю цо мощность. Нагнетатела балха овсарле сахьата массехк бIаь эзар кубометр газ я. Выходной параметрех — дозалеш габаритех — шийна хаьарча газотурбостроене дикагIа йолча образеший боламе латт установка, цун пайдане хилара коэффициент 25 процент да.

Ленинградерча Невски машиностроительни заводе хьаьнй из агрегат. Цу коллективо шийн вахар мехка газовой промышленностаца дийзад 1958 шера привода тайп-тайпара системаш йола нагнетателаш газовой индустрена тела из йоалаеча. ХIанз ленинградаша ерригa шоай опыт а шоашта ховр а дIаденнад газ тетта керда агрегат хьахра.

Ленинградций установкана йиш хилийтар турба чу гIолла дIаяха йиш йолa газ дIаяхийта. Иш болча дегo санна, сигала бое болча доагора магистралей артерешка пульс нийса лоаттаю ленинградски машинаша.

Ленина цIи лелаеча завода вихалий цIераш а техника хьакъе 1965 шера Ленински преме лауреаташта юкъе. Магистральни газопроводий компрессорни станцешта эша 280—12 яха нагнетатель йолча «ГТ—700—5» яхача газотурбинни агрегата конструкци оттаярах, из серийни арахеца Iомаярах, халкъа болхама юкъейоаларах премеш еннай завода директора Виктор Андреева, инженерашта Леонид Кузнецова, Вольдемар Руса, Геннадий Богородовскена, Арнольд Криксхена, Александр Бурлина, Василий Шурупова, сборщика Николай Дубинина.

Дмитрий САСОРОВ,
АПН корреспондент.

ПОЭТА ЯНДИЕВА ТВОРЧЕСТВАХ МОСКВЕ ХИННА КЪАМАЬЛ

Поэта творчески дегІавар кхетадеш хул цуьн поэзи дукхагІа йовзаш ме хул, хІьта иза дукхагІа йовз дукха а яхаш хиича. Цхьан дешна, цхьан шера ахаргьа аьнна язъьйаш поэта Яндиева стихаш, цар вахарцара шоай моттиг йиза дІалаьцай. Дукха шераш да поэта дІи а цуьн боккхача лоаркІамера поэтически творчество а Нохч-ГІалгІай республикал арахьа йовзаш йола. Цудухьа цхьанне а тамаш ца дацар укх шера 21-ча апреле Российски Федераце писателий Союзо Москве Яндиева творчество юкъа оттайича.

Цу дийнахьа дукха писателаш гулбеннабар РСФСР писателий Союзе — укхаза бар Союза Правлене секретараш Людмила Татьяничева, Франц Таурин, Москвера писателаш а поэташ а Семен Липкин, Арсений Тарковский, Михаил Львов, Алексей Марков, Александр Гатов, Иван Бауков, Николай Асанов, Ирина Озерова, Нохч-ГІалгІайчен писателаш Бахьаудин Зязиков, Саид Чахкиев, Ахьмад Боков, Московский газетий а журналий а болхлой, иштта кхы дукха а.

Керттердар мах дукха хилар дацар, керттердар — Яндиева Жамалдина творчествах хинна къамаьл, цуьн боагІаш бола мах бар.

Сенца эргаш а Яндиев Жамалдина стихаш кхыча поэтий стихаел, малагІа моттиг дІалоац цар ерригача Российски Федераце поэзена юкъе, хІанай уж боккха лоархІам болаш — из дар къамаьл даьраша массане а белгалдоахаш хинар.

Яндиева творчество шиь формаца, колоритаца къаман творчество а, йоахар цар, бакъда шиь чулоацамца а хадара говзалца а советски, дерригача адамий творчество а из.

СеннагІчох лаьца поэто аздейла а — ше ваьча лоамех, Сийлахь-воккхача Ленинах, тІема духьала, безамах, берах — цуьн стихаш дегацка юш дешаш болчарна, цар чулоацам кІоарга ба, философски маІан долаш ба.

РСФСР писателий Правлене секретара Ф. Таурина лецачача къамаьлаца дІайолайир поэта Яндиева творчество юкъа. Цул тІехьагІа къамаьл даьча писатела Б. Зязикова белгалдаьккхар нохчий а гІалгІай а литератураш дегІадахкара наькъаш, цо дийцар Яндиев литературе варах а цуьн творчески наькъах а лаьца.

— Поэта творчествана шийелу леамара цуьн кхера зояне хилараш йола образаш, — йоахар Зязикова. — Поэта дукха деза шиь лоамаш, цар символически сурташ. Иштта зенерча оазаца тиъаь итт шу хьалха гІалгІай поэзена юкъе вера Яндиев Жамалдин. Из поэзеца боах бе волавеннача хьалхарча деношка деза шиь тайпара ек цуьн поэтически оаз, из тара ц кхыча поэтий оазаца. Дош лоацем кІоаргача чулоацамцен аларца белгала я Яндиева поэзи.

Хьалха, дІадахача шерашка дувцаш хулар, яхаш, белгалдаьккхар укхаза, гІалгІай мотт къе ба, дешай лоаттам кІезига ба, цудухьа цу меттала кІоарга а хоза а поэтически образаш кхоллалургьяц. Бакъда, ше ладе волавенча дена Яндиева лаьхьенхар из харц теори хилар. Из де аьта дацар, доккха хьинар эшар цу гІулакха, наб ца еш дукха бийсаш йоае езар. Бакъда поэт эхатохавар цхьаьна хаоно, из тешаш вар шиь низах. Цудухьа доагІаш дола сов гІат хиннад цуьна хІана: цуьн стихаш халкъа стихаш хинна дІаьттай, уж йовза а йовз, еза а ез городашка, юрташка, лоамашка.

Лакхара мах бир поэта творчества къамаьлаш даьча С. Липкина, И. Баукова, А. Гатова, А. Тарковске, А. Маркова, М. Львова, иштта кхы дукхачеша.

— Яндиева творчествах дола къамаьл хила деза дукха шераш дар, — йоахар гІоркхьена вола поэт а переводчик а волча Семен Липкина. — Вайна ховш да из воккха поэт вола. Бакъда, геттара кІезига гІулакх даьд из Росси дІавовзийтара, ерригача Союзе дІавовзийтара. ХІанад Яндиев санна вола воккха поэт ерригача Союзе ноагІІача тайпара ца вовзаш хилар? Цуьн къаман трагедиа дувзаденна а хила мег из, бакъда цул тІехьа дукха зама яьннай. Керттердар да чилант йолча поэта книжкаш Московски издательствашка арахецара кІезига йоакхе еш хилар.

— Сона дукхача хана деза ховш да, — йоахар С. Липкина дІахо а, — Жамалдин Яндиев, Расул Гамзатов а Кулиев Кайсын а санна дика а шиь тайпара а поэт хилар.

Къамаьл даьраша дийцар Яндиева стихаш эрсий меттала перевод е хала хилар. Цуьн образаш шиь тайпара я, поэзецара уйлаш доккха философски маІан долаш я, цудухьа, йоахар цар, цуьн стихашта перевод ечоа довза деза цуьн къама гІулакхаш, оамалаш, цунна дукха деза лоамаш. ТІаккха кхыча меттала дІайовзийта таръу поэта шиь наьна меттала хьахкедла йола поэтически образаш.

Дукхача шерашка Яндиевца творчески доттагІал да Московски поэтий Арсений Тарковске, Александр Гатова, Николай Асанова. Цар эрсий меттала переводаш яьй Яндиева дукхача стихашта. Цар дийцар цуьн стихашта переводаш еш шоаш баьча балхах а, дІахо де дерхІаш долчох а.

Яндиева поэзи гІалгІай меттала массанахьа йовзаш, еза хилараш, цуьн мотт лакхара говзал йолаш а, образаш дика кхетаеш а хилараш лаьца дийцар шоаш даьча къамаьлашца гІалгІай писателаша Боков Ахьмада, Чахкиев СаІида.

— Нохч-ГІалгІай республике цхьаккхьа мотте ац Жамалдин ца вовзаш, — йоахар цар. — Из хадданза адамашта юкъе ва, цунна адамаш а санна из веза адамашта. Из массаза юрташка хул, цо адамашкара Іоамаду кІоарга дешаш, халданза шиь творчествана пайда хьаьц халкъа фольклорах, багахбувцамах.

Яндиева творчество юкъаш къамаьлаш дир московски аспиранташа Мальсагоц Ахьмада, Верольский Юре.

РСФСР писателий Союзо санндаьл Московски издательствашка Яндиева стихай однотомник арахеца а, цул совгІа стихай кхы ши сборник арахеца а. Цул совгІа поэта стихаш арахецаргьа «Дружба народов» а, «Октябрь» а яхача журналаша, цуьн творчески портрет хургда «Литературная Россия» яхача еженедельника тІа.

Федераце писателий Союзо иштта решени яьй укх шера гурахьа Москве Нохч-ГІалгІай литература декада дІаяхьа аьнна.

ГІалгІай писателий группа — Яндиев Жамалдин, Боков Ахьмад, Чахкиев СаІид, укх мугІарий автор — хилар Московски предприятешка. Цар шоай произведенеш а йийшар, къамаьл а дир начхаьалкхен хьалхарча подшипникеци завода а малолитражни автомобилий завода а цехашка. Белгалдаьккха дешаш да, цу заводий коллективашка йовкхача дега йовзалца вай писателий группа тІайиц хилар. Цар хаттараш дир вай республика экономиках, культурах лаьца, вай халкъа дІадахачох а, цуьн гаргарча перспективах а планех а. Заводий белхлоша тхона доязийтар шоай къахьегама толамаш, дийцар шоай вахарах, балхах, белхлой коллективашта юкъерча доккхача доттагІалах.

Поэта Яндиев Жамалдина творчествах РСФСР писателий Союза къамаьл хиларца, цуьн поэтически книжкаш арахеца сацадарца, хІьта иштта гурахьа Нохч-ГІалгІай литература декада Москве дІадахьа лархІарца боккхача лоархІамера гІулакх дІадоладаьд. Цу гІулакхаца дувзаденна лоархІамера керда дехкараш эттад республика писателашта хьалхашка: шиь ханнахьа, цхьаккха ледарло йолаш кийчо е а дІахьа а еза Москвера декада. Цу гІулакха эшаш йола торонаш йолаш я.

Гуш да нохчий а гІалгІай а литература лоархІамболаш дегІадена хилар. Из хьахьекхар Яндиева творчествах лаьца Москве хиннача къамаьло, цуьн поэзе лакхара мах баро. Иштта хьа а кхелдай ара а хийцай литература масса а жанрай произведенеш, царех дукха яраш переводаш я эрсий меттала а, иштта кхы дукхача къамий меттала а. Цул совгІа цхьаьнца йолча московски издательствашка а арахецаш я кхы йола произведенеш. Цо хьахьокх московски дешархоашта хьалхашка Іохка могаргІолаш произведенеш вай литература йолаш хилар. ХІанз дерригача а чаккдарга вай писателаша цу гІулакхий терко ярга хьежна. Цудухьа балха юкъе цхьанкха ледарло хилийта мегаргьац.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ, писатель.

Дика вІаштІехьбаьккхаб шиь болх «Красный молот» яхача завода литейни цеха «Литейщик» яхача пенгазета редакционни коллеге. ХІара бетта шоаза арадевл хоза кийчдаь, чулоацам кІоарга болаш, форма тайп-тайпара йолаш материалаш тІайола газет. Айхха бувзам лоаттабу газето цехе болх беш болча нахаца.

Сурта тІа: редколлеге членаш В. Волоин, М. Слепцован, Н. Шербаков аргІанара номер кийчъеш ба.

Н. Плиева сурт.

Бувзам автоматически ба

Грозненски химически комбинате телефон тоха езаш цаннача-м хоргда, цига телефон тоха мел хала дар. Цудухьа комбината селинстанта хьалханка дехкар эттар: городацара телефонни бувзам автоматически бе, вешта аьлча, дуддьал шин цифрана набор йича абонента комбинатерча сагаца телефонаца къамаьл де торо хургйолаш.

Цу гІулакха комбинате йоаца керда оборудовани эшар. Массаналька заказ йича а оборудовани Іалашъе вІаштІехьдалазар. Цул тІехьагІа шиь низаца бе лерхІар комбинато из болх.

Эшаш йола дефицитни материалаш цо тоьал дукха халонаш нийсъенналле а, Семен Бережный корте латтача бригадо ха а хало а ца кьовсаш болх бар бахьан вІаштІехьбаьлар го[illegible] автоматически телефонни бувзам. Монтаж яь а аьнна приемни комиссе дика мотаь хьакийдай станци.

ХІанз городской телефона «94» номер хьа а къоастаь, трубка чу вов деш цьахозашехьа шийна еза комбината номер кхы тІа а хьакъоастае мара езац. КьалхагІа абонентшта номераш телаш 4 телефонистка лгІар. Царна шера лу алапи 3360 сомага кхоачар. Изаал халкъа рубкъа кхо а даьд, хІьта телефонисткаш комбинате кхы а чІоагІагІа эшача болх бергболаш мукъа а бовлийтаб.

Н. ДРОНКИН, Грозненски химкомбината бувзама начальник.

ТЕНИКИЙ ТЕАТР РАЙОНЕ

Укх деношка Ачхой-Мартана культура ЦІагІа дукха дешархойи пионераши гулбеннабар. Дог гІоздаьнна да бераш, хІана аьлча уж болча тахан дукха беза хььаний баьхкаб. Уж ба республикански теникий театра артисташ. Дешархошта цар оттайир Ю. Елисеева «Зене витамин» яха спектакль.

...Музыка хьахоз зале. Сатийна, тІаь йоашаш дагІа бераш. Йолалу спектакль. Дешархой ерригга уйла, безам сценагахьа ба. Теникаш а йоашаш дийна нах болаш санна хет царна спектакле лезазыш.

А. ВОЛОВЩИКОВ.

ТЕАТРОВЕДИЙ СОВЕЩАНИ

Укх деношка Грознерча Х. Нурадилова цІерахча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен театра зале Къилбаседа Кавказа театрий сезонни хьажара итогаш еш совещани хилар.

Гулбеннараштa юкъе ба Москвера баьхка Ерригроссийски театральни общества, Карачаево-Черкесски автономни облістера, Черсий-Балкхарой АССР-а, Дагестанера вокалаш а кхыбараш а.

Совещани кхелла Х. Нурадилова цІерахча Нохч-ГІалгІай пачхалкхен театра директора нов. А. Хамидова.

ЧоагІа безам тІабохаш къамаьл дир РСФСР-а искусства заслуженни деятела режиссера — драматурга нов. А. Токарева. — Са вІаштІехьдаьнкад Дагестана республикански театрий балхага хьажа. Цу массадолча театрашка цхьа кхоачамбовцар де — хІанз а во дегІайоагІа къамни драматурги. Иштта дола кхоачамбоцараш да Къилбаседа-Кавказа массадолча республикай театрашка а.

ДІахо къамаьл дир Ерригроссийски театральни общества критика нов. Л. Жукова. — Театраша ба болх тохкаш цар юкхьамцара декхараш дивза деза, — йоах цо. — Со хьар Х. Нурадилова цІерахча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен театро оттаьча спектаклашка хьожаш. ЧоагІа лоархІаме да цу театра коллективо шиь къаман спектаклаш уттаелга. Хьаоаргьа вай С. Вадуева «ЦІайтІамат» яха пьеса. Дикза хаикъал доаллача цу пьесо а цуьн коллективо а лаьхьекх театра низ. Цхьабакъда, цу театра коллективо ерригача торенех пайда эцац. Дукха дика спектаклаш уттае йиш я цуьн. Шеръе еза репертуар, театра сцена тІа уттае вІаштІехьдарга цІи хезача драматургий, къьестта Шекспира пьесаш.

Теша безам ба цу театра низ болча коллективо шийна хьалханка отталь бехктохаме декхараш сийленца кхоачашдергхиярах.

Шиь къамаьл чаккдоаллаш нов. А. Жукова Нохч-ГІалгІай теникий театрах а аьлар. — Геттара дика да цу театре болх беш къаман группа хилар, — аьлар цо. — Бокхача лоархІамера гІулакх да театрай коллективна шоайна бувзам лоаттабар. Цхьабакъда, из долаш дац Къилбаседа Кавказа театраштa юкъе. Цох лаьца дувц Ерригроссийски театральни общества критика нов. Крепецке.

— Вай хановча замая театрай оформленех лаьца массехх дош арга ц, — аьлар Ерригроссийски театральни общества художника Зайцевас. — ХІанз а во латт театрашка художественни оформлени яра гІулакх. Цхьабакъда, цхьаннa театро говзал лакхъе Москве а кхычахьа а деша ахийтац художникаш.

Совещане къамаьлаш дир Карачаево—Черкесерча театра режиссера нов. В. Товчукова, Дагестански АССР-а культура министра заместитела нов. Эпендиева, Нохч-ГІалгІай теникий театра директора нов. Х. Шаипова, Х. Нурадилова цІерахча Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен театра керттерча режиссера нов. Харлина, композитора Шахбулатова, кхыбараша. Цар, массане а дийцар тайп-тайпарча къаман спектаклаш эрсий меттала а яьха Къилбаседа Кавказа республикай театрашка уттае езалга, хІьта уж пьесаш тІайохаш альманах е журнал арадаккха езалга.

А. ЦИЦКИЕВА.

МИШТА ХУРГБА МАЙ

ХІанзара аьтцилхой Советски Союза европейски территоре тІа ерригга стратосфера дІа а лаьца, 30 километр лакха урагІьлхай. ХьалхагІа, из ерригга шийла йолча хана, центральни областашка ма а беш шийла яр. Цул тІехьагІа фа дІоахлора, дийнахьа температура 15 градус йІоахлора.

Цхьаьн тІаккхьачча Іаьржача форда тІа йоикха давлеш хилар. Цо чІоагІа кух хьовбир, боккха дош а гІеттабеш. Краснодарски Ставропольски краешка а бахьаш хІана дика бІаргагадар.

МалагІа погода хургьа мае?

Советски Союза европейски территоре центре бетта юкъера температура 12 градус йІоахал йолаш хургьа нормах йоагІа йоачаш а хулаш. Хьалхара ахе ди шийла хургда, бийсана ше беш шийла хила а мег. Цхьабакъда шоллагІча ах бетта йІоахлургьа — 20 градус совгІа, ди а къувкъаш догІаш делхаргда.

Прибалтике шийлагІа хургьа: бетта юкъера температура 10 градус гаргга йІайха, хьалхарча ах бетта дохх хургда, хІьта бутт кхоачалуш ди а къувкъаш догІаш. Бутт болалуш Белоруссе а дохх оттаргда, мая шоллагІча ах бетта температура 24 градус йІоахлургьа.

Тиьов а укх дола догІа а делхаш, бийсана кІезига ша беш шелал а хулаш болалургба май къилбаседерча областашка. ШоллагІа декада кхоачалуш йІоахлургьа — дийнахьа 15—20 градус.

Украине а Молдаве а, Крыма шаьрача арешашка а бетта юкъера температура нормах йоагІачоа гаргга хургьа — 15 градус йІоахал, юкъ-юкъе доккхий доаца доагІаш хургда. Бакъда шоллагІча ах бетта температура 28 градусага кхоачаш лаккхлургьа. Крыма къулбехьен берда йистошкеи Кавказа Іаьржача форда йистошкеи юкъера температура — 17 градус гаргга. Мая шоллагІча ах бетта — 29 градус йІоахал. Бетта юкхьен юкхен ди къувкъаш догІаш хила тарлу.

Средни Азе бетта юкъера температура 29 градус гаргга йІоахал йолаш хургьа, хІьта цуьн лоамни районашка 13 градус гаргга, нормах йолаш погода хургьа, чІоагІа догІа а делхаш, ди а къувкъаш хе оттаргьа. Туркмене къулбехьа мий бутт чаккбоалаш 40 градусага кхоачаш йІоахал оттаргьа.

Казахстане, къулбехьен малхбузехьен, май бетта юкъера температура 20 градус гаргга хургьа, хІьта республика юхейисача моттигашка температура цул лохагІа хургьа. Массехназа шийла тІалгІеш чаккхъяргьа Казахстана къилбаседа, централни, малхбузе районашка.

Александр СНИТКОВСКИЙ, прогнозий института Іилма сотрудник.

(АПН).

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

США. Мел гІадбаккб аьнна хот шоана, ворхІ печать а тоІаль подвалашка улла дошув юха оза болабенна, Нью-Йоркерча Федеральни банка болхлой?

Хиннар фуй аьлча, американски гапза дошо запасаш яшаш латт.

США финансий Министерства баьча хоамах, 1965 шера хьалхарча беташка меккхара дІадаха дошув 825 миллион доллар да, хІьта дІадахача шера — 125 миллион доллар.

ЧТК—ТАСС сурт.

ЦА ДУВЦАШ ІЕЛАЦ

Къулбехьен Вьетнама КуангНгай яхача городе болх беш волча лора Дэвид Кинза письмо арадаьккхад «Прогрессив» яхача американски журнала тІа. Къьестта ялча ер дувц цу тІа.

«Ялх бутт совгІа ха а Куанг-Нгайерча городской больнице лор волаш болх бу, сайна дийнар ца дувцаш дита кхы низ бац са».

МоллагІча сага вахаре санна, хІара лора вахаре а нийслу адамаша еача балийна из шиь ма даггара духьаьъотта везаш йола ха. ХІьта са мекхо хІаьа къизали сага каргІдала мегаргдоацъ хІамаши гойт шийтара.

Туберкулез, цІий кІезига хилар, кхыдола лазар кхийттача нахах дукхагІа нийслу тхо долча больнице хІеза тІем тІа лозабаь нах. Дукха ха йоаццаш тхо долча йоалайир че а лоацам гера кхийтта берах йола кхалсаг; йоакхий толаш йийтача хана чов ль дийтта шу даьнна кІаьнк Вьетконгах я аьнна, бекхе из электрически токаца Іазап даь йоаитаъеш итт шу даьнна кхалсаг, и. кх. Цар бехк бар тІом болалуча юкъе Вьетконга эскар (буржуазни кепа йоазоно шита оал халкъ мукъадаккхара Къайа фронта тІема отрядех) юкъе гІолла чакхдаьлачча районашка баьха хилар.

Тха тІема советникаша Къулбехьен Вьетнама салташта Іомаю саг вера вай хаьара гензал. Тха герзо повкъоестал ду цария шоай вежарий боабара. Тха герза повкъосталца боабу цар вІалла гунахьа доаца нах, боагабу кханнах, бераш.

Из бала кхоболлаш бола тІом дІабаккхара лаьрхІа йола переговораш йиша яргьац. Нагахьа санна истори кха долалой, Къулбехьен-Малхбузен Азера США влияни кІезиглой, дІаяхача хана кхыча доаол дехьарча захватчикашта тІаьттача тайпара, тІаккха напалмах, вертолетех, хокалолех, танкех мара лаха кхы дага доаргдац вай.

— Ас письмо яздьд, — йоах ше йистевоалаш Дэвид Кинза, — ше хулалургбола тайпара сийлахьдоккха гІулакхаш доакха мехх сай бар хилар деза американски ше хилар; шиь пациенташ мегаш-маьрша хилар деза лор, къьестта йола кхеалаш еза хета саг се хиларах тарра. Ханно яздь хила а тарлу са письмо, бакъда дог цІена долча дукхача наьха оазаш а бехке доацача цхьан сага тІара бала хІабоаккхе, тІаккха вай лехадер эзха довргдац.

(АПН).

Доазол дехьара

ООН-а Кхерамзлен Совете

НЬЮ-ЙОРК, 4 май. (ТАСС). Советски Союза инициативах США Доминикански Республика чурча гІулакхашта гераца юкъегІертара хьакъехьарча дешага хьажа йолаенний Кхерамзлен Совет. Кубай революционни правительства къастача указанех ООН-ерча Кубай массазарча викало Фернандо Альварес Табиос дийхар пренешка дакъа даца шийга Совет кхайкар.

Дискуссе дакъа даца кубински делегат Совето вийза воалавьчул тІехьагІа къамаьл де дош йийхар Н. Т. Федоренкос (СССР).

Советски Союза викало гучаьхар американски граждана хІалхарбахар духьа делаш «гуманни миссе» а яхаш бахьан а доахаш тІема интервенци къайлахаха безам болаш йола ВІашагІкхийттача Штатий уйлаш. ХІанз цхьанне а цхьаккха шеко хила йиш йолаш дац, аьлар цо, деш дола къамаьл Доминикански Республика халкъа гоама йола, цІий мехкалеши йоахаенен йола режим кІалдаргъяккха гІертара хьакъехьа хиларах. Советски делегато аьлар, цу хьакъехьа еш йолча официальни заявленеша шоаш а хьахьокх американски империализмо Доминикански Республика халкъа духьала доккха зулам даь хилар, хІаьмгача латиноамерикански мехка духьала гуччахьара агресси йолаяьй цуьн чурча гІулакхашта юкъегІертаьи хилар.

СССР викало факташа дІахьекхар, ВІашагІкхийттача Штаташа Доминикански Республике хьоаль интервенци ООН-а Устав чІоагІа телхадар хинна ца Іеш, иштта ВІашагІкхийтта Штаташ хІанз а шоай империалистически гІулакхаш чакхдахар духьа пайда эца гІерташ йолча американски пачхьалкхений Организаце Устав а телхадеш хилар.

Н. Т. Федоренкос белгалдаьккхар, хІанзарча интервенце лерхІар «Юнайтед фрут компани», «Алюминиум компани оф Америка», «Саут-Пуэрто-Рико шугар корпорейшн» яхача а Доминикански Республика йовзаш йоалхача кхыча а американски монополей хьаштаж лоралеш латтаргІола халкъа духьалара диктаторски режим таккхалча лоаттае гІерташ хилар.

Цо аьлар, Доминикански Республикера американски герзацарча низий интервенци машаран аллалесен духьаларча американски империализма дукхача зуламех алхха керда цхьа дакъа хинна Іац. Цо хьахьокх США шиь герзацарча низех Латински Америка пачхьалкхенаьий чурча гІулакхашта харцахьарча оагІорахьара юкъегІертара шерра пайда эца йолаенна хилар.

Кхерамзлен Совет декхарийла я, аьлар цо, Доминикански Республика чурча гІулакхашта США герзаца юкъегІертар дунен халкъашта юкъера машар телхабелгеи ООН-а Уставах США-с тІайайпача декхараша тардала йиш йоаца гІулакхаши уж хилар тарра харцахьа лархІа. Кхерамзлен Совето США правительствагара хьадеха деза цар шоай бІуннаш сов чекха Доминикански Республика территоре тІара арадоахийта. Цул тІехьагІа къамаьл даьча Эдлай Стивенсона (США) безам баьккхар Доминикански Республикерча тІема Хунтана духьаларча болама тІахьожаш оттабе гІерташ а «коммунистий группа», аьнна хьакхайкадарца.

Цо хоам бир, тахан американски пачхьалкхений Организаце пачхьалкхенашта — ОАГ членашта шоай бІуннаш Доминикански Республике дохийталга тІадожадеш йола резолюци дІачуенна хиларах. США-с дІайолаь гуччахьара герзацара интервенци къайлахьаран цунна «интернационализаци» яран тІалерзадаь йола цу тайпара «гІулакхаш» Кхерамзлен Совето цхьаьккха гІулакх чаккх ца даьккхаран «из регионални проблема хІаьо яьа» ОАГ-ена мукъа баларан дола бахьан цунах хетадаийта гІертар из цигтача.

Кубай викало Фернандо Альварес Табиос аьлар, ВІашагІкхийттача Штаташа хІанз дахийта шиь бІуннаш социалистически революцена духьала а ца дохийташ, конституци юхаметтаоттадар духьа лелача болама духьала дахийтад. Цу факто Латински Америка ерригача халкъашка дІахьекхаб, аьлар цо, тахан Доминикански Республике хинна дола хІана кхоана малхбузен континентерча моллагІча кхыча мехка а хила тарлуш хилар.

Табиос аьлар, Чиле президента аьннача тайпара, Доминикански Республикера американски бІуннаш сов чекха арадоахийта Латински Америка ерригача халкъашта лоор да. Цо Кхерамзлен Совет тІальийхар Доминикански Республикера США герзацара интервенци хабда харцахьа лоархІилгеи цу мехка территоре тІара американски бІуннаш сов хааш арадахар хьадехилгеи.

Жоп луча хьесапе къамаьл даьча СССР викало Н. Т. Федоренкос а иштта белгалдаьккхар, агресси, дунен халкъашта юкъерча коммуникашна духьал даьккха гІулакх да яхаш, къайлахьа гІерташ США делегата дувцар цхьанна а тайпара керта болаш къамаьл из хилар.

Цо Кхерамзлен Совета члений уйла тІазар Кубайн Советски Союзен викалаша къамаьлаш деча хана цар хьалханка оттадьча цхьанна а хаттара США викало жоп дення ца хилара. Из-м кхетадеш а да, аьлар цо. Бакъ доацача гІулакха гардоаккхалургдац.

Кхерамзлен Совета вож заседани тахан делкьех тІехьагІа хул. Цига дІахо дувцаргда Доминикански Республикерча американски герзацарча интервенце хьакъехьара дош.

ЛадувгІа, хьажа

РАДИО: 6.30 — Юрта болхахо болхлошта передача (гІалгІай меттала). 6.45 — Ашараш. 7.10 — «Грозненский рабочий» «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.20 — Хоамаши передачай программен. 8.15 — «Сердало» газета оагІонаш тІара. 8.25 — Радиони бувзамен болхлой заявкех оттадаь концерт. 8.50 — «Къона тІехье» яха передача (эрсий меттала). 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Ашараш. 16.15 — «Сийлахь-йоккха Котало яьккха тиъо шу дизарга» яха беседа (гІалгІай меттала). 16.30 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 16.45 — Литературни передача. 17.00 — «Къонал» яха передача (нохчий меттала). 17.15 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 17.30 — Миллионаш барий Ленински университет — Москвера трансляци. 17.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).

У К В: 9.00 — «Илли доахаргда» яха радиокомпозици. 9.45 — «Советски поэзе мастераш — поэт Ручьев Борис» яха передача. 10.17 — Фортельянан оркестраи лаьрхІа Насидзе шоллагІа концерт. 10.44 — «Цири денад» яха берашта йола радиопостановка. 11.15 — «Пушкина лирика» яха литературно - музыкальни концерт. 11.45 — ЧІондарган фортельянан лаьрхІа Ничаева соната. 19.00 — «Жуннарг» яха радионовелла. 19.32 — Нохч-ГІалгІай иллеши ашараши. 20.18 — «Альберт Херринг» яха сакъердаме опера. 22.47 — «Поэт декабрист Рилеев» яха передача.

ТЕЛЕВИДЕНИ: 18.20 — Передачай программа. 18.25 — Телевизионни кердадараш (гІалгІай меттала). 18.35 — «Аланнен сийленнеи юкъе» яха бакъдолчоа тІера хьаийца фильм. 19.25 «УнахцІено» яха телевизионни журнал. 20.05 — Вийса сатийна хийла шун, бераш! 20.15 — П. И. Чайковский ваь 125 шу дизарга. «Зимние грезы» яха концерт. 21.00 — Телевизионни кердадараш. 21.10 — Передачай программа. 21.15 — Сийлахь-йоккха Котало яьккха тиъо шу дизарга. «Халача сахьата» яха художественни фильм.

Нохч-ГІалгІай АССР, Старя Сунжа яхача юрта, Ленина улицагІа, № 1 йолча цІагІа яхача гражданка Кашникова Анфиса Ивановнас суде деннад граждании Кашникое Алексей Яковлевичагара ше хьаллараx дола дош.

Дош дувцаргда Нохч-ГІалгІай АССР Лаихехьарча суде.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный Цlеча фронтовикий улица, 15. Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктохкама секретара — 2.45.48; партийни вахарен, промышленни, юртбоахамен, письмой отделий — [illegible].72; корректорсте — 2-09-20.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект 7/64.

Типография издательства «Грозненский рабочий» Проспект Революции, 7/64.

СФ05245. Заказ № 2705.